

“Yerel Yönetim Seçimleri Sonuçları ve Sonrası”

Ruşen Çakır

Tepekule Kongre ve Sergi Merkezi
25 Nisan 2009

tmmob
makina mühendisleri odası
izmir Şubesi

tmmob
makina mühendisleri odası
izmir şubesi

RUŞEN ÇAKIR

Yerel Yönetim Seçimleri Sonuçları ve Sonrası

Bu kitabın yayın hakkı **Makina Mühendisleri Odası**'na aittir.
MMO'nun izni olmadan, kopya edilemez, kullanılamaz.

Yayına Hazırlayanlar: Elif Aydoğdu Oral - Önder Sözen

Grafik Tasarım: Nurcan Durmaz

Baskı Yeri: Can Dijital Baskı Hizmetleri

Gazi Blv. No: 93/A Çankaya - İZMİR

Tel: 0 232 441 20 22 (PBX)

Baskı Tarihi: Eylül 2010 - İZMİR

ISBN No: 978-9944-89-974-1

İzmir - 2010 / 14 - 15

SUNUŞ

Ülkemizde siyasetin sığlaştığı, politik tartışmaların magazinleştiği bir süreç yaşıyoruz. Kavramlar, değerler birbirine karıştı. Düşüncenin, düşünmenin önemi yitiyor ve yaşanan her sorunda insanlar şiddete başvurur hale geliyor.

Toplumsal algının netliğini ve toplumsal barışı zedeleyecek bu durumdan kurtulabilmek için ezberlerin ve reflekslerin sorgulanması gerekiyor.

Bir yandan askeri vesayet altında bir türlü gelişemeyen demokrasimiz, diğer yandan neoliberal politikalarla değersizleştirilmeye çalışılan emek ve insan, katledilen çevre...

Bu kadar kapsamlı sorunlar doğru zeminler yaratılarak tartışılmamakta, çoğunlukla uzlaşmalarla çözülebilecek, ortak akıl, ortak payda yaratılabilecek konular, başlangıçta yaratılan kutuplaşmalar nedeniyle içinden çıkılmaz noktalara sürüklenmektedir. Böyle bir ortamda konuları kutuplaşmalara, ezber söylemlere, önyargılara kurban etmeden, o konuda araştırma yapmış uzmanların katılacağı söyleşilerde ele almayı hedefledik.

Bu anlayışla Ezber Dışı Söyleşiler 10 Şubat 2007 tarihinde başlamış ve bir çok uzman katılımıyla dizi halinde sürdürülmüştür.

Bugüne kadar gerçekleşen söyleşileri çözümleyerek her birini fasikül şeklinde yayımladık, sözlerin yanı sıra tarihe yazılı olarak not düşerek sizlere ulaştırmayı amaçladık.

Ezber Dışı Söyleşilere konuşmacı ve dinleyici olarak katkı koyan emeği geçen herkese teşekkür eder, ezber dışı söyleşi fasiküllerini halkımızın, kamuoyunun hizmetine sunarız.

**TMMOB Makina Mühendisleri Odası
İzmir Şubesi Yönetim Kurulu**

Yerel Yönetim Seçimleri Sonuçları ve Sonrası

İkinci kez burada olmak güzel bir duygu. Zaten İzmir'e her gelişinde biraz ferahlıyor insan. İzmir'e en son, AKP'nin mitingini izlemeye gelmişim. Ondan sonra yazdığım yazıyı görenler ya da yaptığım yorumları izleyenler bilirler ki, İzmir'de AKP'nin kazanma ihtimali kesinlikle yoktu; ama onlar kazanmak için çok uğraşıyorlardı. Biliyorsunuz, bu yerel seçimlerde, CHP başta olmak üzere, hiçbir muhalefet partisi daha önceki seçimlerin aksine laikliği seçim gündemine taşımadı. Genellikle yolsuzluk üzerinden, başka konular üzerinden gidildi, siyasi konular daha tali planda kaldı; ama İzmir'de seçmen, laiklik konusunu, yaşam tarzlarına müdahale konusunu kendisi gündem yapmıştı. Ben, onu gözledim ve bunu da böyle yazmışım. Yani bunu bir Aziz Kocaoğlu'nun ya da bir başka adayın ağzından pek fazla duymuyordunuz; ama tam tersine, AKP'li adaylar ısrarla, *"Biz, buna müdahale etmeyeceğiz; bunlar doğru değil"* diye söylüyorlardı. Burada cevap verdikleri kesim, rakip partinin adayları değildi; seçmene doğrudan cevaptı bu.

Burada çok ciddi bir şekilde laiklik eksenli seçim olduğunu düşünüyorum. Seçim sonuçlarına baktığımız zaman, bunun sadece İzmir'e özgü olmadığını, aslında özellikle ülkenin batı kesimlerinde çok yaygın bir eğilim olduğunu gözledik. Örneğin, Trakya'da AKP'nin kazanmış olduğu tek belediye başkanlığı Tekirdağ'da idi, AKP seçimlerde Edirne'yi de almayı umarken, Tekirdağ'ı da kaybettiler. Balıkesir'i, Isparta'yı kaybettiler, İzmir'in ilçelerini kaybettiler, Antalya'yı kaybettiler ve de batı'da yeni yer kazanamadıkları gibi, var olanları da kaybettiler. Mesela, Mersin'de iddialıydılar, ancak üçüncü olabildiler.

Buralarda bu seçim sonuçlarına bakıldığı zaman, tabii ki ekonomik kriz, yolsuzluk iddiaları gibi birçok şey etkili olmuştur; ama ben, özellikle AKP'nin Batı bölgelerindeki oy kaybını *-ki, bunu Batı Karadeniz'e kadar da götürebiliriz; AKP Sinop ve Zonguldak'ı da kaybetti-* da göz önünde bulundurduğumuz zaman, bir laiklik kaygısı, yaşam tarzlarına müdahale kaygısı ve Şerif Mardin hocanın dile ge-

tirdiği gibi, mahalle baskısı kavramının devreye girdiğini görüyoruz. AKP'lilere bunu söylediğiniz zaman, “*Biz ne yaptık ki? Biz, kimin hayatına, nasıl müdahale ettik?*” gibi argümanlarla kendilerini savunmaya çalışıyorlar. Olabilir, doğrudan çok fazla müdahale etmemiş de olabilirler; ancak, burada sorun, ne yaptıklarından çok, ne yapmadıklarındadır. Batı’da yaşanan olayda, Batı’daki seçmen, özellikle orta sınıflar, AKP’yi, yaptıklarından ziyade yapmadıklarından dolayı uzaklaştırdılar. Bu nedir? Hepinizin muhakkak tanıdıkları vardır, belki içinizde de vardır; geçen seçimlerde AKP’li olmamasına rağmen AKP’ye oy veren çok sayıda insan vardı. Mesela, İzmir’de benim bazı arkadaşlarım bu durumda. Kerhen oy verdiler, emanet oy verdiler ve bu seçimde vermediler. Çünkü AKP’nin merkeze doğru kayma iddiasının ciddi olabileceğini düşündüler ve bu anlamda, ona bir kredi açtılar; ama AKP, kendisine açılan bu krediyi, yüzde 47 oyla gelinen noktayı yanlış okudu. Seçim gecesi balkonda yaptığı konuşmada doğru okumuş işareti vermişti; ama sonraki uygulamalarında, türban değişikliği vesaire gibi, toplumda gerilimi tırmandırıcı birtakım adımlarla, bunu okumadığını gösterdi.

Bir de yapmadıkları var. Bu da nedir? Merkeze açılımın belli bir ilgi uyandırdığını görüyorsunuz. Burada ısrar etmediler, burada sonuna kadar gitmediler ve özellikle “*yaşam tarzlarına müdahale ediliyor*” kaygısı duyan kişilere yönelik bir açılım yapmadılar. Alevilere yönelik bir açılım ilan ettiler, daha baştan ölü doğdu, hayata geçmeden ölü doğdu. Bunu çoğaltabiliriz. Yani burada çok ciddi bir şekilde AKP’nin, merkeze doğru kaymak, kendinden olmayan kesimleri de kucaklamak iddiasına karşı, diğer muhalefet partilerinin de güçsüzlüğü nedeniyle, seçmenin belli bir kesiminin belli bir kredi vermesi; ama çok kısa bir süre içerisinde *-ki, iki yıl bile olmamıştı-* yerel seçimlerde, bu kredinin büyük ölçüde AKP’den geri alındığını görüyoruz. Bence, bu seçimlerin ana mesajlarından birisi, belki de en öncelikli olanı budur. Yani Türkiye’de, kendi yaşam tarzlarına, çağdaş yaşam tarzına *-öyle tabir ediliyor-* müdahale edilebileceğinden endişe duyulan kesimlerin endişesini gideremediği için, AKP çok ciddi bir şekilde kan kaybına uğradı. Önümüzdeki dönemde bu endişeleri giderme yolunda gerçekten ikna edici adımlar atamazsa, bu kan kaybı sürecektir. Bunları giderme yolunda birtakım adımlar atarsa, belki bir toparlanma olur ki, buna ileride tekrar değineceğim. Hele bir de şöyle bir durum varsa ki olabilir: Bunu kendine yönelik bir saldırı olarak algılayıp, daha da radikalleşirse iktidar partisi, çok daha büyük

bir gerileme içerisine girer. Çünkü Türkiye, çoğunluğun muhafazakâr olduğu bir ülke olmakla beraber, laikliği büyük ölçüde içselleştirmiş bir ülkedir ve laikliğin bir şekilde geri planda kalacağı, devre dışı kalacağı imajının oluşması durumunda, büyük ölçüde buna sahip çıkacaktır ki, sahip çıktığını bence bu seçimde gördük.

Ergenekon bahsini de buranın içerisine bir şekilde koyabiliriz; ama isterseniz, onu en sona saklayalım. Çünkü o, bugünün en önemli konularından birisi.

Bir diğer husus Kürt meselesidir. Kürt meselesinde, biliyoruz ki, 22 Temmuz seçimlerinin hemen ardından, Başbakan Erdoğan, ana hedefinin Diyarbakır'ı almak olduğunu çok net bir şekilde deklare etti. Çok büyük bir enerji harcadılar, çok önem verdiler. Diyarbakır'ı, Batman'ı ve mümkünse Şırnak'ı, hatta Tunceli'yi bile hayal edebildiler. Sonunda, bunları alamadıkları gibi, buralarda oy kaybına uğradılar. Üstelik Van ve Siirt'i kaybettiler. Bu, tek kelimeyle, AKP'nin zaten çok da olmayan Kürt siyasetinin tam anlamıyla iflas etmiş olmasıdır. Biliyorsunuz, 22 Temmuzdan bu yana Erdoğan, DTP'nin adını bile anmıyor, “*Malum parti*” vesaire diyor, ellerini sıkılmıyor. Bu seçim sonuçlarıyla beraber, artık iktidarın, DTP'nin varlığını yok sayması, onu meşru görmemesi imkânı ortadan kalktı.

Güneydoğu için yerel seçimlerin önemini o kadar çok abarttı ki hükümet, sonra kendi kazdığı kuyuya düştü. Yani bu yerel seçimlerde Diyarbakır ve Batman'ı diğer iller gibi, sıradan, yani “*Her yerde seçim oluyor, orada da oluyor*” şeklinde veriyor olsalardı, bu kadar büyük bir yenilgi olmazdı. Ama öyle bir hava yarattılar ki, bu sorunun çözümünü, buraların AKP tarafından kazanılmasına endekslediler, nasıl olacağını da açıklayamadan. Sanki Türkiye'deki Kürt sorunu, hizmet götürülmemekten kaynaklanan bir sorunmuş gibi sundular ve AKP tarafından buraların alınması durumunda bu sorunun çözüleceğini söylediler. İma bile etmediler, açık açık söylediler. Buraları alamadılar. Alamadıkları gibi, oy kaybına da uğradılar, gerilediler. Dolayısıyla, AKP'nin politikası tek kelimeyle iflas etti burada.

Burada da öndeki seçenekler nedir; aynı laiklik konusunda olduğu gibi, bu mesajı doğru okuyup, oradaki kimlik taleplerini daha ciddiye almak ve de burada halkın öncelikle tercih ettiği kişileri muhatap almak, yani DTP'yi ve DTP'li belediye başkanlarını muhatap almak. Geçtiğimiz günlerde 53 kişi tutuklandı. Bunların 3'ü DTP Genel Başkan Yardımcısı. 12 ilde operasyon yaptılar. Yani seçim sonuçlarından DTP'nin meşruiyeti çıkmak yerine *-ki, bu çıktı-* bunu

kabullenmek yerine, DTP'nin meşruluğunu zan altında bırakıcı bir operasyon yaptılar. “Operasyon hukukidir, şudur budur. Bunlar PKK'yla DTP arasındaki koordinasyonu sağlıyor” vesaire bunların hepsi doğru olabilir, doğru da galiba; ama bunun hiçbir önemi yok. Çünkü bu operasyon, kendilerinin de açıkladığı gibi, iki yıldır süren bir çalışmanın sonucunda, seçim öncesi yapılmıyor, seçimin hemen ardından yapılıyor. Hiç de yapılmayabilirdi; çünkü DTP ve önceki partiler, HEP, DEP, HADEP, DEHAP bunların hepsinin PKK'yla bir şekilde bir ilişkisi olduğu zaten herkes tarafından bilinir ve bunlar hakkında da polis vesairenin zaten sürekli bir istihbarat bilgileri vardır. Bu partinin kuruluşundan bu yana, bugüne kadar ilk defa bu kadar büyük çapta bir operasyon yapılıyor. Bu operasyonun yerel seçimlerin hemen ardından olması hiçbir şekilde tesadüf değildir.

DTP'ye yönelik operasyonun içerisinde bir başka boyut var; o boyut da Fethullah Gülen cemaati boyutudur ki, Ergenekon'da da aynı boyut olduğu için, bunları beraber ele almayı düşünüyorum. Ama şunu söyleyebilirim: Son yapılan DTP operasyonu, esas olarak Emniyet içerisindeki Fethullah Gülen cemaati kadrolaşmasının bir prodüksiyonu. Bu operasyonun, cemaatin yayın organları tarafından, son yılların en büyük operasyonu olarak günlerce, Zaman Gazetesi'nin manşetleri ve Samanyolu gibi televizyonlarda en ince ayrıntısına kadar verilmesi de bunu gösteriyor. Neden böyle yaptıklarını biraz sonra Ergenekon'la beraber ele alabiliriz.

Başka konular da var. Tabii, en önemli konulardan biri ekonomi, ekonomik kriz. Bu konu tüm dünyayı çok ciddi bir şekilde meşgul ediyor ve Türkiye'yi de meşgul ediyor. Türkiye küçülüyor, daha da küçülecek. İşsizlik giderek artıyor. Bunların hepsini biliyorsunuz. Bu konularda Hükümet çok bocalıyor, bocalamaya da devam edeceğe benziyor. Ekonomideki beceriksizlikler ya da krize zamanında müdahale edememenin getireceği sonuçlar doğrudan siyaseti ve genel seçimleri de birinci derecede etkileyecek. AKP'nin zaten yaşanan gerilemesinin, ekonomik kriz nedeniyle daha da şiddetlenmesini pekala öngörebiliriz.

Şunu söyleyeyim: Türkiye'de genellikle siyasi partiler bir çıkış yakalayıp yükselirler, bir şekilde inmeye başladıkları andan itibaren de inmeye devam ederler. Birçok parti en azından son 20-30 yıldır benzer bir seyir izlemiştir. Bir düşen, bir daha kolay kolay toparlanmıyor. Düşüşten toparlanmaya çıkan ender parti MHP'dir. MHP, 99 seçimlerinde, Bahçeli'yle beraber şaşırtıcı bir tırmanış yaptı; ama

sonra tekrar düşüşe geçti. MHP'nin durumunu istisna sayarsak, bunun dışında, hele iktidara gelen partilerde bu pek olmuyor. Burada temel sorun şu: AKP'nin bu düşüşü *-ki, bu bir düşüştür-* birinci parti olması, yüzde 38 almış olması, AKP'nin başarılı olduğunu kesinlikle göstermez. Bence bu bir mağlubiyettir, çok ağır bir mağlubiyettir. Tek başına bir kazanan yok, neredeyse AKP dışında herkes kazandı. CHP, Antalya'yı aldı, şurayı aldı, burayı aldı, büyük şehirlerde oyunu arttırdı. DTP, Güneydoğu'yu aldı. MHP, Batı Akdeniz ve Batı Karadeniz'de başarılı oldu. Saadet Partisi yüzde beş eşliğini aştı.

Bir tek partinin değil de, bütün partilerin ayrı ayrı başarılı olması, aslında AKP için daha tehlikeli; yani birçok cepheden birden savaşmak zorunda. DTP'yle Kürt meselesinde, MHP'yle Türk milliyetçiliğinde, CHP'yle orta sınıfları kazanma meselesinde ve yolsuzluk meselesinde, Saadet Partisiyle de İslâmcılıkta yarışmak zorunda. Bütün bunların hepsini birden yapabilmesi lazım ki, bu gerileme olayını tersine çevirsin. Çok zor. Eğer bu partiler, DTP, MHP, CHP, Saadet Partisi, kendi başarılarına, kendi kendilerine büyük sorunlar yaratmazlarsa, kendi içlerinde kavga edip kendilerini yıpratmazlarsa, önümüzdeki seçimlere çok daha güçlü bir şekilde gireceklerini kestirebiliriz. Dolayısıyla AKP, birçok yerde birden savaşmak zorunda.

Peki, bunu nasıl yapacak? Bunu yapabilir mi; aslında yapabilir, yara aldığı yerlerde yaraları kapatmaya çalışabilir. Mesela şunu gördük: AKP'nin 6 yılı aşkın iktidarı döneminde, AKP hep birtakım açılımlar yapıyor ve açılımların hepsini bir yerde gelip tıkıyor, kendi yolunu kendi tıkıyor. Alevilik meselesinde, Kürt meselesinde, Avrupa Birliğinde, Ermeni meselesinde, Kıbrıs meselesinde, hepsinde bir yere kadar gidip, bir yerden sonra, şu ya da bu nedenle, korktuğundan, şundan bundan dolayı tikanıyor. Mesela ilk geldiğinde, Avrupa Birliği konusundaki reformları peş peşe yapması nedeniyle yerel seçimlerden çok iyi bir puan aldı. Daha sonra askerın müdahalesine karşı dik duruşuyla 22 Temmuzda epey bir güç aldı. Ama daha sonra AKP, kendini tekrarlayan, hiçbir açılım yapamayan bir iktidarın nimetlerini paylaşırma hareketine büründüğü için de kaybetmeye başladı. Tekrar reformcu bir kimliğe bürünürse, açılımlar yapan bir parti haline gelebilirse toparlanabilir; ama ben, bunu mümkün görmüyorum. Böyle bir ihtimal var, ama bunun imkânsıza yakın bir zorlukta olduğunu düşünüyorum.

Önümüzdeki hafta başında, büyük bir ihtimalle Kabine değişecek. Çok ciddi bir değişiklik olması bekleniyor. Kabine değişikliğinin

dışında, AKP'nin yönetim mekanizmasında, parti yönetiminde ve grup yönetiminde de değişiklikler olması bekleniyor. Sonuçta, bu bir taze kan olacaktır; ama nereye kadar olacak? Bir yerden sonra artık bu hareket, isimlerle yara sarabilecek bir hareket olmaktan çıktı. Çünkü bu hareket *-yanılmıyorsam, geçen sefer de bunu konuşmuştuk-* bir Tayyip Erdoğan hareketi oldu artık. Bu hareket tekrar bir kolektif liderlik inşa etmediği müddetçe *-ki, edebileceğe benzemiyor-* kendini toparlaması bence mümkün değil.

AKP'nin kuruluşuna bakarsanız, bir kadro hareketiydi AKP; hem lider, hem kadro hareketiydi. AKP'nin içerisinde, Tayyip Erdoğan'ın yanı sıra, Abdullah Gül, Bülent Arınç, Abdüllatif Şener gibi çok ağır toplar vardı. Parti, bu 4 kişinin üzerinde yükseliyordu; ama dörtlünün etrafında da çok güçlü birtakım insanlar vardı, Milli Görüş hareketinden gelenler vardı, Cemil Çiçek gibi insanlar vardı, ilk defa siyaseti burada yapan insanlar vardı. Ama daha sonra Abdullah Gül'ün Cumhurbaşkanlığına gitmesi, Bülent Arınç'ın Meclis Başkanlığı'nı bırakması, Abdüllatif Şener'in hareketten ayrılmasıyla beraber, Tayyip Erdoğan'ın parti içerisinde zaten var olan gücü mutlak hale geldi ve sonuçta, bir Tayyip Erdoğan hareketi oldu. Tayyip Erdoğan'ın sınırlarının olduğunu, bu seçimde çok net bir şekilde gördük.

Ben, bu seçim kampanyasında 10 küsur tane AKP mitingi izledim; İzmir dahil, Adana, Mersin, Diyarbakır, Samsun, İstanbul vesaire. Bu mitinglerin hepsinde bu parti, Tayyip Erdoğan'la başlayıp Tayyip Erdoğan'la bitiyordu. Bunu partililer de söylüyorlardı, itiraf ediyorlardı konuştuğunuz zaman. Mesela Mersin'e gidiyorsunuz, *"Adayımız kötü, ama inşallah Başbakan sayesinde alacağız"* diyorlardı. Adana'da keza öyle, birçok yerde böyle; ama ne Mersin'de, ne Adana'da alamadılar. İzmir'de de benzer bir şey denediler, olmadı.

Tayyip Erdoğan'ın sınırlarının olduğunu gördük ve Tayyip Erdoğan'ın bu süre içerisinde yıprandığını, kendi kendini tüketmeye başladığını da gördük. Tayyip Erdoğan'ın kendini yenileyebilmesi, ekibini yenileyebilmesi ve parti içerisinde kolektif bir liderlik inşa edebilmesi mümkün olabilecek mi? Bana çok mümkün görünmüyor. Ama şunu tahmin ediyorum: Ortada dolaşan isimlere de bakıldığı zaman, önümüzdeki hafta oluşacak olan yeni Kabinede çok önemli, köklü değişiklikler olacağı benziyor. Benim anladığım kadarıyla, Tayyip Erdoğan, burada birtakım insanların gönlünü almak yerine *-ki, genellikle Kabineler oluşturulurken bu da çok gözëtilir; bölgelerden*

eş sayıda bakan vesaire ya da “Şunu alayım, bunu küstürmeyeyim” gibi. Böyle bir şey yapmayacağını düşünüyorum.- tam tersine, daha çok iş yapacak bir Kabine oluşturmaya yönelecek ve elindeki bütün kozları bu Kabinede kullanacağını düşünüyorum; yani olabilecek en iyi Kabineyi çıkartacak. Hatta AKP Grubunun dışında, grup dışından da, mesela Ahmet Davutoğlu’nun Dışişleri Bakanı olması söz konusu, Menderes Türel’in Turizm Bakanı olması söz konusu. Bu da gösteriyor ki, grubun dışında da insanlar olabilir. Ama ben, bunun belli bir süre gidip, ondan sonra Ermeni sorunu, Kıbrıs sorunu, Avrupa Birliğiyle ilişkiler vesaire gibi, ekonomi -ki, muhtemelen Ali Babacan tekrar ekonominin patronluğunu üstlenecek; yani bu şekilde geriye dönüşler de olabilir- gibi dev sorunlar karşısında bu Kabinenin de kısa bir süre içerisinde yıpranacağını ve AKP’nin gerileyişinin devam edeceğini düşünüyorum.

Bu noktada Ergenekon olayına bakacak olursak, son dalgayla beraber, 12. dalgayla beraber, özellikle Türkan Saylan ve Çağdaş Yaşamcılarla, “Baba, beni okula gönder” kampanyasının Doğan Grubundaki temsilcisi Tijen Mergen’in alınmasıyla beraber tam bir infial yaşandı. İlk defa böyle bir şey yaşanıyor. Bugüne kadarki dalgalara yönelik birtakım itirazlar vardı; ama bu itirazlar daha çok, gözüne alınan insanlara kendini çok yakın hissededen, hatta onlarla aynı şekilde düşünen insanların itirazlarıydı. İlk defa burada, onlara mesafeli olan insanların da tepki gösterdiğini gördük. Çok ciddi bir tepki gösterdiler. Bunun bir nedeni, Türkan Saylan ve onların yaptığı işler, Türkan Saylan’ın hastalığı, burada hakikaten bunun bir darbeyle filan ilgisinin olmadığı çok net olması gibi bir boyutu kesinlikle var; bunu hiç kimse inkar edemez.

Bir diğer olay şu: ikinci iddianame darbe iddialarını gündeme getirdiği için, çok büyük bir ilgi uyandırmıştı. Tam onu beklerken, bunun üzerine gidileceğini umarken, darbeyle ilişkisinin ne olacağı çok şüpheli, hatta hiçbir ilişkisi olamayacağı açık olan birtakım insanların, hatta “Ne şeriat, ne darbe” demiş olan insanların dahil edilmesiyle beraber yaşanan bir şok var. Ama bir de şu var: Seçim sonuçlarının da etkisi var. Seçim sonuçları bize, Batı’daki oy gerilemeleri, AKP’nin laikliğe duyarlı çevrelerde yarattığı kırılmayı gösterdi ve bunlar kırılmanın etkisidir.

Bir de şöyle bir sonucu var: AKP’nin yenilebilir bir parti olduğu ortaya çıktı ilk defa. AKP, sandıkta yenilebilir. Ergenekon’a, şu ana kadar yapılan birtakım usulsüzlüklere vesaireye fazla ses çıkart-

mıyorsa birtakım insanlar, AKP'nin mutlak anlamda güçlü olduğunu düşünüyorlar. Seçim sonuçları, AKP'nin yenilebilir olduğunu, hatta bu geminin batmakta olduğunu gösterdi, en azından su aldığı gösterdi. Böyle bir boyutu olduğunu da hiç kimse inkar edemez. Birçok insan, AKP'yle arasına artık mesafe koymaya başladı ve Ergenekon'da da böyle bir imkânı görüp, bundan sonuna kadar yararlanmaya başladılar. Yani bu operasyon seçimden önce olsaydı, bence bu kadar büyük tepki gelmezdi. Bu, benim kişisel görüşüm tabii. Burada böyle bir boyut olduğunu düşünüyorum.

Anayasa Mahkemesi Başkanı'nın dün yaptığı konuşma çok manidardır. Söz konusu olan bu olaylar daha önce de olmuştu, bunları daha önce de söyleyebilirdi; ama şimdi söylüyor. Bu, tamamen bir alarm halidir ve AKP'nin Hükümet revizyonunda, İçişleri ve Adalet Bakanları'nın kesinlikle değişeceğini düşünüyorum. Bunun Ergenekon olayıyla da ilişkisi olacaktır. İster olsun, ister olmasın, İçişleri ve Adalet Bakanlığı'nın değişmesi, herkese "*Ergenekon nedeniyle*" deritecektir. Burada ne yapacak? İçişleri ve Adalet Bakanlığı'ndaki değişikliklerdeki amaç, Ergenekon'daki bu süren çizginin sonuna kadar götürülmesi mi; yoksa bunun revize edilmesi mi, yanlışlardan dönülmesi mi? Bu çok önemli olacak.

Burada en önemli hususlardan birisi, Beşir Atalay, İçişleri Bakanlığı döneminde, kendisi öyle olmamasına rağmen ve aslında çok da onlara yakın olmamasına rağmen, Emniyetteki Fethullah Gülen örgütlenmesine karşı bir şey yapmadı. Şimdi muhtemelen İçişleri Bakanı başka birisi olacak. Yeni gelen Bakan, bunu frenleyecek mi? Birtakım operasyonlara devam edilecek mi? Mesela, demin söylediğim DTP operasyonu. Bu operasyonda, AKP'nin, "*Bunlar bize oy vermedi; bunları cezalandıralım. Haydi, bir şey yapın*" dediğini düşünmüyorum; ama bu operasyon kesin siyasi iradeyle yapılan bir operasyon. Çünkü sizin dün yapabileceğiniz, bugün yapabileceğiniz, yarın yapabileceğiniz bir operasyon var. Bu operasyonu yapmanızın nedeni ne olabilir; siyasi bir karar. Çünkü burada, 53 kişiden tek bir silah bile çıkmadı. Öyle bir PKK operasyonu ki, silah bile yok! Şöyle de diyemezsiniz: "*Ben, bunları almasaydım, çok büyük bir terör eylemi yapacaklardı.*" Bu da yok. Söylemeye çalışıyorlar, ama kimse inanmıyor. Bu, tamamen siyasi bir iradeyle yapılmış bir tutuklamadır. Kim bilir ne düşündüler ve böyle bir şey yaptılar? Ama bu operasyon, ortalığı daha da gerdi. DTP eylem yapıyor, şu oluyor, bu oluyor, Ankara'da büyük bir miting yapmayı düşünüyorlar vesaire.

Aynı şekilde, Türkan Saylan ve “Baba, beni okula gönder” kampanyasını yürütenlere yönelik operasyonun da büyük ölçüde aynı şekilde oluştuğunu düşünüyorum. Bu kişiler, eğitim alanındaki faaliyetleriyle cemaatin önünde çok büyük engel oluşturan insanlar. Bu arada, Ergekon davası ile arasında bu engeli de aradan çıkartmak istemiş benziyorlar; ama silah ellerinde patladı. Ama ne oldu; bunun sonucunda faturayı Hükümet ödüyor ya da Hükümet de ödüyor. Sonuçta, Hükümetin önünde şöyle bir seçenek var burada: “Bu insanlar kendi gündemlerini dayatıyorlar ve bu, beni zor durumda bırakıyor” deyip, onların gücünü sınırlama yoluna mı gidecek; yoksa aynı şekilde devam mı edecek? Bu Kabine değişikliğinde bunun işaretlerini alacağız ve önümüzdeki dönemde buna bakmamız gerekiyor.

Türkiye’de, uzun zamandan beri *-Şemdinli olayı da bunun ilk işaretleriydi, Van Üniversite Rektörü olayı bunun ilk işaretleriydi-* Hükümet, asker ve cemaat arasında muazzam bir iktidar savaşı yaşıyor. Sanıldığı gibi, bir cemaatin Hükümetle iç içe olduğu, hep birlikte hareket ettiğini düşünmüyorum. Birtakım yerlerde birlikte hareket ediyor olabilirler; ama hepsinin ayrı ayrı kendi gündemleri var ve aslında başından beri birbirlerine güvenmiyorlar. Bunun kökleri çok eskilere gider.

İlker Başbuğ’un konuşmasındaki cemaat vurgusunu hiç yabana atmamak lazım. Daha önce de söylemişti, ama bu sefer daha vurgulu söyledi. “Kendilerini aşırı güçlü hissediyor olabilirler. Yanıldıklarını anlayacaklar” sözü özellikle çok manidardır. Önümüzdeki dönemde bunun çok ciddi bir şekilde gündeme geleceğini düşünüyorum.

Sonuç olarak, AKP’nin normal şartlarda daha da gerilemesi, eğer muhalefet partileri büyük hatalar yapmazlarsa, daha da gerilemesi kaçınılmaza benziyor. Bu gidişle, önümüzdeki seçimlerden tek başına iktidar çıkmayabilir Türkiye’den. Buraya kadar gidebilir. Böyle bir yola doğru gidiyoruz. Bu, Türkiye’nin hayrına mı olur, ne olur, onu bilmiyorum. Kendi anladığım kadarıyla, çıkarttığım kadarıyla bir şey söylüyorum burada. “İyi olur, kötü olur, şu olur, bu olur” gibi bir şey söylemek istemiyorum. AKP’nin gerilemesine karşılık, karşısında çok güçlü bir muhalefet hareketi yok; çelişki burada biraz. CHP de, MHP de, Saadet Partisi de ayrı ayrı, kendilerince biraz güç topluyorlar. Bu gidişat yine böyle süreceğe benziyor. Ama şurası bir gerçek ki: Kürt meselesini DTP’yle, Türk milliyetçiliğini MHP’yle, İslâm meselesini Saadet’le ve orta sınıfların laiklik meselesini

CHP'yle konuşması şart. Nitekim seçimden sonra, “Uzlaşma, mutabakat” lafları çok fazla edilmeye başlandı. Her şeyde artık “mutabakat” lafı ediyorlar; kimi zaman Köksal Toptan ediyor, kimi zaman başkaları ediyor. Hatırlayın, bu “mutabakat” lafını 22 Temmuzdan sonra pek etmediler. Bunu talep edenlere, “Var zaten” dediler, rakamları söylediler. Halbuki böyle değil; Türkiye'nin dinamikleri başka türlü gidiyor ve bunu bu yerel seçimler çok net bir şekilde gösterdi. Normal şartlarda, bu trendin sürmesini ve AKP'nin gerilemesinin devam etmesini bekliyorum.

Burada durayım ve sorulara geçelim.

KATILIMCI SORULARI

Soru: *Sizce, AKP erken seçime gidebilir mi?*

Ruşen Çakır: Erken seçime gideceğini sanmıyorum; çok mantıklı olmaz. Girse de, oy kaybı çok daha dramatik bir şekilde sürer. Erken seçime gitmesi durumunda, bir panik havasını sezer seçmen ve büyük bir ihtimalle AKP'den kaçış devam eder. Onun için, bana çok makul gelmiyor. Ekonomik kriz olmasaydı, bu seçim yenilgisinin ardından, çok hızlı birtakım reformlarla, açılımlarla, üst üste risk alarak, Türkiye'yi böyle bir reform depolamasına sokup, bir seçime girmek olabilirdi; ama bunu yapabilecek ekonomik imkânları yok. İşsizlik bu kadar artarken, ekonomi küçülürken, ülke küçülürken, bunu yapma imkânı yok. Dolayısıyla, buradan çıkışı çok fazla görmüyorum. Burada yapabileceği, gerilemeyi azaltmak, frenlemek olabilir ve burada kendisine birtakım öncelikler saptayabilir. Alevi açılımı meselesini tekrardan önüne alıp, cem evlerine statü vermek, dedelere maaş bağlamak, Kürt meselesinde birtakım yeni açılımlar ya da tam tersine, bunların hepsini bırakıp, daha sert bir şekilde gider. Sert bir şekilde giderse, bence yüzde 20'lere kadar bile gerileyebilir; yani Refah Partisi'nin oylarına kadar bile gerileyebilir.

Büyük bir ihtimalle, yine iki arada bir derede olacaktır. O halde de, eğer herhangi bir muhalefet partisi ya da birkaçı birden bir çıkış yakalarsa, açılımlar yaparsa, o zaman daha da geriler diye düşünüyorum.

Soru: *Birbirinin zıddı iki soru sormak istiyorum. Genelkurmay Başkanı, cemaatlerin gücünü fazla gösterdiğini düşünürken, acaba*

Hükümet kanalıyla mı bunları durdurmayı düşünüyor sizce, yoksa askeri güçle mi?

Ruşen Çakır: Neyi durduracak, PKK'yı mı?

Soru: *Hayır, cemaatlerin gücünü.*

Bunun tersi olduğunda, acaba Amerika'daki bir G günü mü bekliyor? Humeyni gibi, bir G gününde şatafatla gelmeyi mi düşünüyor sizce?

Ruşen Çakır: Bir kere, öyle gün filan yok. Fethullah Gülen gelmez Türkiye'ye, kolay kolay geleceğini sanmıyorum. Gelmesini mümkün kılacak bir ortam öyle kolayına oluşmaz. Eğer cemaat, dört cepheden birden her yere saldırmıyor olsaydı, normalleştirseydi... Yani şimdi, PKK savaş açıyor Fethullah Gülen cemaatine, Hizbullah savaş açıyor, Genelkurmay karşı, laikler karşı. Fethullah Gülen cemaatinin en temel argümanları hoşgörü, diyalog ve Türkiye'deki farklı farklı uçların hepsiyle kavgalı. Böyle bir kavga ortamı olduğu müddetçe gelmez. Bunun yerine, kendini daha düşük bir şekilde, gerçekten sadece ve sadece eğitim vesaire gibi faaliyetlere angaje etseydi, kimse de onlarla çok fazla kavgaya girmezdi. Kendilerinin tırmandırdığı bir gerilimde, gerilimi kendileri tırmandırdıkları için, gerilimin ne derece gerçek olduğunu bildiği için gelmez. Gerilimi indirme şansı da kolay kolay kalmıyor. Çok aşırı bir şekilde, güçlerini çok abartarak, her yerden, dört cepheden her yere saldırmaya başladılar. Dolayısıyla, kolay kolay geleceğini sanmıyorum. G günü filan da olmaz.

Bir kere, cemaat kendi kendini durduruyor. Bu tür hareketlerin, büyüyen hareketlerin hepsinin sorunu budur. Refah Partisi'ni düşünün. Refah Partisi'nin büyümesi sırasında, “*Bu bir hormonlu büyüme*” demiştim. Büyümüyor, şişiyor. Daha büyük bir domates yiyorsunuz, ama tadı yok. Cemaat çok büyüdü, aşırı büyüdü ve cemaati cemaat yapan özü kayboluyor. Bunun ne derece farkındalar, bilmiyorum. Yıllardır bu hareketi izlemeye çalışan birisi olarak, ben bunu görüyorum ve bu, kendi sonunu hazırlayan bir şeydir. Böyle bir boyutu var.

İkincisi, birçok yerden birden, “*Ne oluyoruz? Bu kadarı da fazla*” sesleri gelmeye başladı. Buna Hükümet de dahil olacaktır, oluyor bir şekilde bence. Bu son olaylar, Türkan Saylan olayı başlı başına bu soruyu kendilerine sordurtuyor. En son Meclise gittiğimde, bu konu ile ilgili yazdığım yazıyı okumuş birçok AKP'li milletvekili

bana hak verdiğini söyledi. Buradaki gerçek amaç, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği gibi dernekleri eğitim alanından tasfiye etmek. Onlar da bunu biliyorlar. Etkisini kıran bir sürece doğru gidiyor.

Genelkurmay ne yapar? Bakın, ortada ortam dinlemeleri bilmem neler uçuşuyor. Eski genelkurmay başkanlarının artık neredeyse yatak odasını bile dinleyeceğiz, yani gazetelerde çıkacak. Birileri de başkalarını dinliyor, bu kesin. Yani ortada olan dinleme araçları başkalarında yok mu; var. Başkaları da başkalarını dinliyor. Bunların henüz servis edilmemiş olması, edilmeyeceği anlamına da gelmez. Bugün, A medyası Karadayı'yı yayınlar, B medyası da herhangi bir insanın ortam dinlemelerini yayınlatabilir. Bence hepsi yanlış, ama yayınlatabilir.

Şu anda, bir taraf bütün kozlarını ortaya sürerken, öteki tarafın daha tam kozlarını ortaya sürdüğünü görmedik. Şu anda garip bir durum var. Bence, Başbuğ'un konuşması çok önemli bir uyarıydı. "Yıllardır bunu diyorlar" diyenler de var. "Yıllardır asker böyle diyor, ama hiçbir şey olmuyor" diyenler de var. Ben, bunun böyle bir uyarı olduğunu sanmıyorum. Bu uyarıyı aldıkları ölçüde geri adım atabilirler ve kendi kendilerini sınırlayabilirler. Bence, olması gereken budur. Siyasete çok fazla bulaştılar.

Bir de cemaat olmanın avantajı var, Türkiye'de cemaat olmanın hiçbir dezavantajı yok. Cemaatlere gidip bir şey söylediğiniz zaman, "İnsanların cemaatlerine ne karışıyorsunuz?" diyorlar; ama şirket hakkında söyleyebiliyorsunuz, dernek hakkında söyleyebiliyorsunuz, siyasi partiler hakkında söyleyebiliyorsunuz. Siz, bugün herhangi bir partinin il binasına gidip, "Bana faaliyetleriniz hakkında bilgi verin" dediğiniz zaman veriyor. Hatta isterseniz, defterlerine bakabiliyorsunuz. Öyle değil mi?

Cemaat nedir? Ben, İzmir'deki Fethullah Gülen Cemaati ya da Nakşibendi Cemaati hakkında bilgi edinmek istiyorum desem, "Sen kimsin, ne hakla istiyorsun?" derler. Ama siz, siyasi partiden, dernekten, Ticaret Odasından, Makina Mühendisleri Odası'ndan daha fazla etkili oluyorsunuz insanların hayatında. Ben de sivil bir vatandaş olarak, sizi bilmek, görmek, tanımak ve gerekirse uyarmak istiyorum.

Bakın, çok ilginç bir şey yaşanıyor. Türkiye'de, siyasetin üzerinde asker vesayeti vardı, hâlâ var. Bu asker vesayeti azaldıkça, cemaat vesayeti yerini alıyor. Asker tabuydu, şimdi askere vurmak serbest. Bence hiçbir mahsuru yok. Eleştirmek serbest. Ama öteki tarafı eleştirmeye kalktığımız zaman, hemen susturuyorlar. Asker şeffaflaş-

maya çalışıyor, öteki taraf kapanıyor. Mesela İlker Başbuğ, akreditasyon yapısını genişletiyor adım adım. Böyle bir olay var.

Cemaatin gücü şuydu: Değişen dünyayı çok iyi anlamıştı Fethullah Gülen Cemaati. Ona uygun stratejiler geliştirdi. Açılım dedi, diyalog dedi, bir arada yaşama dedi, kendinden olmayan insanlara gitti. Tabii, denetimli bir şekilde... Bunları kullanarak, acayip bir şekilde gelişti ve elde ettiği güçle beraber, kendini dokunulmaz, ulaşılmaz, mutlak güç sahibi bir konuma getirdi; yani Türk Silahlı Kuvvetlerinin yıllardır Türkiye’de olduğu konuma yakın bir konuma taşıdı kendini.

Öte yandan, Türk Silahlı Kuvvetleri de, değişen dünyanın şartlarında artık eski vesayetçi çizginin yürümeceğini düşünerek kendini yenilemeye, açmaya, değiştirmeye çalışıyor. Türk Silahlı Kuvvetleri’nin vesayetçi çizgisinin sonunu gördük. Artık yürümüyor, artık olmuyor. Artık insanlar, dünya ve sivil toplum, yaptıklarınıza, çıkışlarınıza, muhtıralarınıza itibar etmiyor.

Fethullah Gülen’in son açıklaması, bir nevi 27 Nisan bildirisi gibiydi. Bilmem ne diyebilirler, şu diyebilirler, bu diyebilirler. Amerika’dan kalkıp, Türkiye’ye müdahale etmeye çalışıyor. Yer değiştiriyorlar. Eğer o gidilecek olan yerde kalılabilecek olsaydı, asker kalırdı. Dolayısıyla, yanlış bir yere doğru götürüyorlar kendilerini, kendi güçlerinin esiri olmaya doğru gidiyorlar. Hâlbuki sivillikte kalsalar, şeffaf olsalar, açık olsalar, demokratik olsalar, o zaman çok daha rahat bir şekilde herkes bir arada yaşayabilir, hiçbir şey olmaz. Ama öyle bir şey var ki, bugün bir bakıyorsunuz, DTP operasyonunu niye buradan yorumlayayım ki? Bu konuları az buçuk bilen bir gazeteci olarak, niye hemen cemaate yöneliyorum? Bunu bana kim söyletiyor; benim önyargılarım değil. Ben, hiçbir zaman önyargılı olmadım. Hatta kimileri beni Fethullahçı bile sandılar. Belki içinde de vardır. Ama burada bu noktaya getirdiler. Buradan bir şekilde gerileme, cemaatin gerilemesi de kaçınılmazdır.

Soru: *Tam bu noktada bir soru soracaktım. Sarkacın bir ucunda Fethullah Gülen Cemaati, bir ucunda ulusalcı vesayetle âlâkalı bir durum. Sizin de kabul edeceğiniz gibi, herhalde şu anda iyi ya da kötü bir dönemekten geçiyor ülke; yani bunu henüz kestiremiyoruz. Bu bağlamda, ulus-devlet, milliyetçilik ve Ergenekon noktasında bir şeyler sormak istiyorum. Batı’ya baktığımızda, Fransız devrimi sonrasında milliyetçilik akımları çıktı, ondan sonra reformlar yapıldı.*

Ruşen Çakır: Oralara kadar gitmeyin, bugüne gelin.

Soru: *Batı'nın kendi doğurduğu bu ulus-devlet anlayışı yine Batı'da bir şekilde tamamlandı. AB süreci de zaten bu noktanın sona erdiğini gösteriyor; ama dediğiniz gibi, Türkiye'de 1923 sonrası ulus-devlet inşası hâlâ devam ediyor. Bunu bizatihi Kemal Tahir'in kitaplarında görmüştük. Ama "Askerin son açıklamaları, en azından bir değişime bir kapı bıraktığını gösteriyor" dediniz. Bu noktada, "Bir yandan asker, bu içindeki bünyeyi yenilemek istiyor, bertaraf etmek istiyor, bir yandan cemaat bunu bir şekilde kullanmak istiyor" noktasındayız.*

Bir de dış konjonktürde Amerika'nın durumu var şu anda. Amerika'nın bu noktada haliyle bir katkısı olacak. Hele ki şu anki Türkiye'ye verdiği önem, hepimizin bildiği bir gerçek, laikliğe yaptığı vurgular da, Clinton'ın buraya gelmesi de bunu vurguluyor. Bu noktada ne diyorsunuz? Yani Amerika eksenli bu cemaat ve asker arasındaki sarkaçta, Obama'nın sarkacı hangi tarafa doğru kaydırması ihtimali var?

Ruşen Çakır: Bir kere şunu vurgulayayım: Bir şeyler anlatırken, asker, Hükümet, CHP vesaire filan, ben, bunların hiçbirisinde yokum; yani ben, anlamaya çalışan ve anladığı ölçüde de anlatmaya çalışan birisiyim. Askerin açılımını olumlu buluyorum, ama yeterli bulmuyorum. Ama geçmiş Genelkurmay Başkanlarına baktığınız zaman,

Orgeneral Başbuğ, hakikaten çok önemli işler yapıyor. Ama bence, Orgeneral Başbuğ'un Kürt sorununa bakışı yeterli değil. Ama bu bile önemli bir adımdır ve bu bir şanstır. Hükümetle Genelkurmay arasında, özellikle Kürt meselesi konusunda büyük bir uyum ve mutabakat var, koordinasyon var. Bu, iyi sonuçlara da yol açabilir, kötü sonuçlara da yol açabilir. Şu ana kadarki gelişen süreçte, aslında iyi sonuçlara yol açabileceğini görüyoruz. Bunu bir kenara koyalım.

Benim için, sivil, şeffaf olduğu sürece bütün cemaatler Türkiye'de kimsenin itiraz edemeyeceği yapılardır; ama denetlenebilir olması lazım, hesap sorulabilir olması ve hesap vermesi lazım. Ben, Fethullah Gülen hareketini en yakın izleyen gazetecilerden birisiyim. Fethullah Gülen, asla bana röportaj vermez. Ama biliyorsunuz ki, birçok gazeteciye ağırlar vesaire, günlerce kitaplar çıkar filan. Siz, böyle röportajlarla şeffaf oluyorsunuz. Ama bu noktalara da gelecekle.

Obama'nın konumuna gelince, ben, 2,5 sene Amerika'da kaldım Bush döneminde. 2004 Aralığından 2007 Haziranına kadar Washington'da gazetecilik yaptım ve nasıl bir felaket olduğunu bizatihi yerinde gördük. Obama, her halükarda Bush'tan bin kat iyidir. Bir kere, bunu kabul etmek lazım; en azından ben böyle görüyorum. Her halükarda Amerika'da Demokrat Parti her zaman için ehveni şerdir. Demokrat Parti'nin içerisinde bir de iyi bir başkan varsa -mesela Clinton böyle birisiydi- tadından yenmez. Obama, bu anlamda iyi bir insan. Sadece siyah olması değil; arka planına da baktığımız zaman, Obama, Amerika'nın şu anda dünyaya sunabileceği en iyi başkanlardan birisi. Ama bu, Amerikan sisteminin sınırları içerisinde olacak; ama sınırları da değiştiriyor. Guantanamo'yla ilgili yaptıkları, CIA işkenceleri filan. Mesela CIA işkencelerini durduruyor, işkence yapanları yargılamıyor; çünkü orada bir devlet geleneği var, orada CIA işkenceleri Başkan emriyle yapılmıştı. Başkan emriyle yapılmış bir işkencede, Başkanı yargılamayıp, yaparı yargıladığın zaman, bir daha başkan olarak kimseye bir emir veremez. Bu gibi detaylar var.

Türkiye bağlamına bakacak olursak, Büyük Ortadoğu Projesi zaten yoktu; yani bir niyetti, kısa bir süre içerisinde Amerikalılar bunu rafa kaldırmışlardı. Ama rafa kalkmış olsa bile, bizde bitmiyor, biteceğe de benzemiyor; çünkü bunun muhabbetini çok seviyoruz. Bush dönemi Amerika'sının gözünde, Türkiye laikmiş, şuymuş buymuş, çok da fazla önemli değildi; önemli olan kendi çıkarlarıydı ve eğer burası başka türlü Amerika'ya daha fazla hizmet edecekse, o da olabilirdi. Ama ikinci özellikle ikinci dönemde, bunun böyle olmadığını anlayıp çark etmeye başladılar ve laiklik konusuna vurgu yapmaya, askerle ilişkilerini düzeltmeye başladılar. Obama'nın şu anda yaptığı, askerle arasını düzeltmek değil; Obama'nın yaptığı, Türkiye'deki kentli orta sınıflarla -ki, *Türkiye'nin esas dinamiği budur*- laikliğe bağlı kentli orta sınıflarla kopan ilişkileri tamir ediyor. Bunu çok iyi okumuş Amerikalı diplomatlar, ajanlar, vesaireler.

Bush döneminin Amerika'sının Türkiye'yle ilgili dile getirdiği görüşler, mesela İzmir'de, mesela İstanbul'da, Karşıyaka'da, Konak'ta, Çankaya'da, Şişli'de, Kadıköy'de rahatsızlık yaratıyordu. Normalde, Amerika'ya, Avrupa'ya daha yakın olan kesimler bunlardır. Sonuçta batılı yaşam tarzına sahip insanlar uzaklaşmaya başlamışlardır. Şimdi onu inşa ediyor. Üniversite öğrencileriyle yaptığı sohbette de bu, Mecliste yaptığı konuşma da bu.

Bence, Türk-Amerikan ilişkileri her halükarda Obama döne-

minde daha da iyileşecektir. Ama sonuçta, ilişkiler karşılıklı çıkarlara dayalı olduğu için ve çıkarlar da birçok durumda çeliştiği için, sorunlar da olacaktır. Ama şunu söyleyebiliriz ki: Laiklik konusunda, Amerika'dan, Washington'dan gelebilecek herhangi bir tehdit algısı bu dönemde çok daha az olacaktır. Yani bir zamanlar Amerika'daki birtakım sözcüler, “Bizim Türkiye’de laiklik diye bir vurgu yaptığımızı ben hatırlamıyorum” diyebilmişti. Şimdi, Hillary Clinton da, Obama da ağızlarını açtıkları zaman, besmele çeker gibi, “Laik-demokratik Türkiye Cumhuriyeti” diyorlar. Bu, öğrenilmiş bir şey, iyi bir şey. Ama tabii, burada temel eksenler ne olacak; Irak’ın tahliyesi, Irak’tan tahliyede Türkiye’nin katkıları, Afganistan’da Taliban ve El Kaide’yle mücadelede Türkiye’nin katkıları gibi somut olaylar yaşayacağız. Buralarda Türkiye, Amerika’yla nasıl bir işbirliği kuracak, nasıl olacak, bunlara bağlı olarak gelişecek.

İran meselesinde Amerika büyük ölçüde Türkiye’nin çizgisine yaklaşıyor; yani çatışma durumu geçiyor gibi. Ama yine de belli olmaz. Sonuç olarak, normal koşullarda iyimser bir döneme girdiğimizi söyleyebilirim. Ancak, ekonomik krizin etkisi özellikle Amerika’da da sürdüğü için, birçok şeyi yapmakta ekonomik kriz engel oluşturacaktır. Bunu da akılda tutmakta yarar var.

Soru: *Konumuz seçimler olduğu için, seçimlerin değerlendirmesiyle ilgili bir şey söylemek istiyorum. Zannediyorum, ülkemizin temel sorununu, partilerin tabandan kopuk, üyelerinden kopuk uygulamaları olması... O görüşteyim. Son seçim sonuçlarına baktığımızda, ülkemizde ne yazık ki gerçek demokrasi değil; partilerin egemenlerinin ataması uygulamalarını gördük. Bunu nasıl somutlaştırabiliriz. Ne yazık ki, hiçbir partide önseçim uygulaması olmadı, tamamen parti egemenlerinin ataması şekline dönüştürüldü.*

Ruşen Çakır: O bitmez. Bu, Türkiye’nin yılan hikayesi.

Soru: *Türkiye’nin Batı’ya en dönük yüzü İzmir diyoruz. Cumhuriyet Halk Partisi, 32 ilçeden 30’unu kazandı; ama bir tane kadın aday yok. Bu da çarpıcı bir gerçek.*

Ruşen Çakır: Biliyorsunuz, aday belirleme konusunda en iddialı partilerden biri AKP’ydi. Hem temayül yoklaması yaptı. “Önseçim yok; ama her türlü seçimi yapıyoruz, anket yapıyoruz.” dediler. Ama so-

nuçta, adayları Tayyip Erdoğan belirledi ve genellikle de çok kötü adaylarla çıktılar birçok yerde. İzmir böyle, Adana ve Mersin böyle. O mekanizma, bu mekanizma, ona soruyorsun, günlerce kapanıyorsun, bula bula bunu mu buluyorsun? Ben, Mersin’de seçim mitingine gittim. Adam bir konuştu, inanın ki şöyle dedim: “*Mersinli olsam, bin oyum olsa bir tanesini vermem.*” 5 dakika seyrettiğiniz zaman, Mersin’e yakışmayan bir aday olduğu belli. İktidar partisi, tek başına ülkeyi yöneten partinin adayı bu mu olur? Sonra NTV’de cuma günü Başbakanla canlı bir röportaj oldu. Programın reklam arasında kendisine, “*Birçok yerde adaylarınız çok kötü*” dedim. “*Nerede?*” dedi, “*Mesela Mersin*” dedim. “*O bir seçilsin; ben, onun yerine belediye başkanlığı yaparım, merak etme*” dedi. “*Ama seçilemeyecek*” dedim. Nitekim seçilemedi de.

Öyle bir aday ki, 2002 seçimlerinde koydukları bir adam olarak, milletvekili seçiliyor. Eğitimci, ilahiyat kökenli eğitimci; ama geçmişi MHP. Böyle garip birisi. Milletvekili seçiliyor, 2007 seçimlerinde tekrar aday göstermiyorlar bile adamı. Bazılarını, işe yaramayanları elediler. Tekrar aday göstermediğin insanı sonra, iddialı olduğun bir yerde büyükşehir belediye başkan adayı yapıyorsun! Benim gibi bir tarafsız gözlemci 5 dakika dinlediği zaman, “*Bundan Mersin’e belediye başkanı olmaz*” diyor. Bu, önseçimde de çıkabilirdi, başka şeyde de. Bu böyle. Hepsi bunu yapıyor. Bu nasıl düzelir, bilemiyorum. Bir de herkes birbirine bakarak meşrulaştırıyor kendisini. “*Kimse yapmıyor ki*” diyorlar. Mesela DSP değişik bir şey yapsın, değil mi? Zaten kazanamayacağını biliyorsun, önseçimle belirli adayını... Gidiyor, Ahmet Vefik Alp gibi bir adamı İstanbul’dan aday gösteriyor, milletvekillerini küstürüyor. Böyle şeyler de oluyor. Ben, bunun çözümünün bulunacağını sanmıyorum.

Önseçim meselesindeki en büyük argüman da şu: Delege ağırlığı diye bir sistem var Türkiye’de. Türkiye’de her şeyin suyunu çıkarttığımız için, bunun da suyunu çok çıkarttık. Bu sefer de diyorlar ki, “*Parayı veren, parayı yatıran, delege satın alan...*” Türk demokrasisinin en önemli sorunu, parti içi demokrasinin olmaması. Bu, hiçbir partide yok. Herkes her kongre öncesi tüzük değiştirir. Biliyorsunuz, tüzüklerin hepsi de demokrasiyi daha da kısıtlayan şeylerdir. CHP de böyle, MHP de böyle, hepsi böyle. Mesela, “*Üst üste bilmem kaç kez seçilemez*” gibi bir hüküm koyuyorlar, tam o sıraya geldikleri zaman kara kara düşünmeye başlıyorlar ve bakıyorsunuz, tüzükler değişiyor. MHP’de en son buna benzer bir şey oldu ya da olacak.

Soru: *Benim iki tane sorum var. Birincisi, dışişleri konusunda ne düşünüyorsunuz? Özellikle şu anda sıcak olan bir Azerbaycan konusu var. Bunun dışında, yine dışişleriyle ilgili olarak, Danimarka'ya karşı aleyhte oy kullanacağımızı söylememize rağmen, bunun karşısında bir lobi oluşturmamamız, o adayın seçilmesi ve kendi ülkesinde bizim istediğimiz yaptırımları yapmaması konusunda ne düşünüyorsunuz?*

Ruşen Çakır: Türk dış politikasında, yani AKP döneminin dış politikasında doğrular ve yanlışlar kol kola gidiyor; yani bazen doğru, bazen yanlış. Mesela ben, Ermenistan'la girilen sürecin çok cesur ve önemli olduğunu düşünüyorum. Azerilerin, Rusları da kullanarak, bir nevi şantajla bunu engellemeye çalışmalarını da onların kendi çabaları olarak görüyorum. Ama bana göre, burada gidilen yol çok da yanlış bir nokta değil. Mesela, geçen salı günü Mecliste, Baykal çok sert çıktı bu konuda. Yani bir sosyal demokrat partinin bu konularda MHP'den de daha milliyetçi olabilmesini çok fazla anlayamıyorum. Ermenistan'la olan sorunlar bir şekilde çözülmek zorunda. Bunlar nasıl çözülecek? Gidilen birtakım yollar var, alınan mesafeler var; ama çok zor, çok çok zor, kolay olmayacak.

Rasmussen olayına gelince, o tamamen bir fiyaskodur. Kendileri ettiler, kendileri buldular. Yani Rasmussen'in adaylığına hiç itiraz etmeden, sakın bir şekilde sessiz kalsalardı, kimse de “*Siz, bu adamı niye seçtiniz, seçtirdiniz?*” demezdi. Ama “*Biz bunu istemiyoruz*” deyip, ondan sonra seçimine onay verdiğiniz zaman, “*Hani istemiyordunuz?*” diyor insanlar ve aldıkları iddia edilen şeylerin hiçbirisini almadıklarını da biliyoruz. Böyle bir şey yok. Genel sekreter yardımcılığı, Roj TV'nin kapatılması... Roj TV'nin kapatılması diye bir şey olamaz da. O bir hukuki süreç ve orada Rasmussen'in yapabileceği hiçbir şey yok. Bizimkiler sanıyorlar ki, kendilerinin burada hukuka müdahale edebildiği gibi, orada da onlar müdahale ediyor. Böyle bir şey yok. Bir filan ülkenin başbakanı kalksa, “*Bu Kanal D, benim aleyhimde yayın yapıyor; buna bir şey yapın*” dese, Türkiye yapar mı, çok emin değilim; belki RTÜK üzerinden filan bir şey yapmaya çalışırlar. Ama Danimarka'da açılmış bir dava var; böyle bir şey olmaz. “*Adam özür dileyecek*” dediler, özür filan da dilemedi. Yani bunu çok yapıyorlar. Biliyorsunuz, 2003'te tezkere zamanında yaptılar, çok büyük diplomatik hatalar yapıyorlar. Ama bir taraftan da, İran, Suriye gibi konularda izlediği politika ve hatta Filistin konularında izlediği

politikalar anlamında baktığınız zaman da, özellikle Bush dönemindeki İran ve Suriye politikaları, Washington'ın bütün politikalarını engellemelerine ve tehditlerine rağmen, Türkiye, çok istikrarlı bir şekilde buralarda diyalog politikasını sürdürdü. Şimdi, Türkiye'nin İran ve Suriye'yle olan iyi ilişkilerini Obama yönetimi kendi lehine kullanmaya çalışıyor ve kullanıyor da. Dolayısıyla, doğrularla yanlışların iç içe geçtiği bir dışişleri politikası var.

Ortadoğu'da, genel olarak bakıldığı zaman doğru; ama Batı'yla ilişkilerde de çok yanlış yapılıyor. Mesela ben, "one minute" çıkışını eleştiren ender gazetecilerden birisiyim. Türkiye Cumhuriyeti vatan-daşı olarak, Başbakanımın, kendi ülkemin Başbakanının, bir başka ülkenin devlet adamına herkesin ortasında böyle saldırmasını yadırgadığım için itiraz ettim. Ama mesela, Türkiye'nin Hamas'la ilişki kurmasını baştan beri destekleyen birisiyim. Fakat ilginçtir, Hamas konusunda Hükümeti eleştiren insanlar bu olaydan dolayı göklere çıkarttılar Başbakanı. Bence yanlıştı, çok büyük bir yara açtı. O görüntüleri, seslerini filan açmadan, Batılı insanlara seyrettirin; Fransız, Alman, Norveçli insanlara seyrettirin. Kime, ne der? Açıklanacak hiçbir şey yok orada, diplomasiyle vesaireyle ilgili hiçbir şey yok. Mesela bu yanlıştı; ama buradaki yanlışa birçok insan, AKP karşıtı bazı insanlar, hatta birtakım ulusalcılar destek çıktılar. Yani ben, ulusal gururun vesairenin böyle savunulabileceğini sanmıyorum. Zaten geri tepiyor. Bunun geri teptiğini de göreceğiz.

Soru: *Zannedersen, DTP'nin kapatma davası hâlâ devam ediyor, yani bir yargı süreci devam ediyor. AKP'nin açılımı, ilk başlarda daha liberal bir merkez parti olduğu düşünülürse, 29 Mart sonrası, hem merkez milliyetçilikten kaybetti, hem azınlık hakkı olarak görülen DTP tarafından oy kaybetti, hem de muhafazakâr Anadolu sermayesinden bir miktar kaybetti. Bu operasyonlarda o kadar insanın gözaltına alınmasının, AKP'nin merkeze yanaşmasının bir manası olabilir mi? Yani ilk başta statükoya karşı olarak çıkan bir partiydi, sonra bu söylemlerin çok da gerçekçi olmadığını gösterdi bazı noktalarda. Bu DTP operasyonu, daha çok AKP'nin merkeze mi kaydığını ve kaybettiği MHP oylarını DTP oylarına tercih ettiğini mi gösteriyor sizce?*

Ruşen Çakır: Yok. Ben, bunun AKP değil, büyük ölçüde bir Fethullah Gülen operasyonu olduğunu düşünüyorum. Hiçbir akla, vicdana

sığacak bir şey değildir bu son operasyon. Bunun nasıl bir sonuç doğuracağını da görecekler, görmeye başladılar. Bir kere şu yanlış: DTP'ye vurarak merkeze kayılmaz. Merkez dediğiniz şey statüko değildir. Merkez dediğiniz şeyi öyle algıyorsanız yanılırsınız. Merkez, aslında değişim ister; ama çok riskli olmadan, adım adım bir değişim ister. İzmir merkezdir. İzmirli, DTP'lilerin hepsi hapse atılsın, sonuna kadar kırılınsın mı istiyorlar? Bir an önce bu iş çözülsün istiyorlar. Aslında merkezin istediği, bunun çözümüdür, bunun çözüm yollarının geliştirilmesidir, “Biz, size oyumuzu veriyoruz, vergilerimizi veriyoruz; artık bunu çözün”dür. Bunun yolunun, DTP'yi kapatarak, DTP'lileri hapse atarak, bilmem ne yaparak, daha çok PKK'lı öldürerek olmadığını da en çok algılayan merkezdir zaten. Dolayısıyla, *“Ben, DTP'lilere operasyon yaparak merkeze yaşıyorum” diye bir mantık olmaz. Tam tersine, DTP'yi muhatap alarak merkeze gelebilirsin. Ahmet Türk'ün elini sıkarkenki fotoğraf, insanlara şu duyguyu verir: “Bak, bunlar konuşmaya başladılar. Demek ki, bu iş çözülebilir.”*

Bakın, uçların sesi çok çıkıyor diye, bunun Türkiye'nin çoğunluğunu yansıttığını düşünmeyin. *“Kardeşim, nedir bu DTP yahu, ne arıyor Mecliste?”* diyen insanların sesi çok fazla çıkabilir; ama büyük bir çoğunluğun bunu yansıttığını söylemek gerçekçi değil bence. Büyük bir çoğunluk şunu düşünüyor bence: *“Adamlar hazır seçilmişken, Mecliste de varken, çok da iyi bir imkân oluştu; bunu değerlendirin”* diyor. Kimsenin, *“Helal olsun Tayyip Erdoğan'a, elini bile sıkıyor bu adamların”* diye ona oy verdiğini sanmıyorum. Elini sıkığı zaman da, *“Onun elini sıkıyordu”* diye oyunu azaltacağını sanmıyorum. Bakın, Devlet Bahçeli bile DTP'lilerin elini sıktı, Hasip Kaplan'ı yanına oturttu vesaire. O bile bunun farkında. Yani çözüm-süzlükte ısrar etmenin, olayı sürgit bir çatışmaya taşımamanın, *“Ülke elden gidiyor”* demenin kimseye bir faydası yok. Mesela, ulusalcı hareket Türkiye'nin merkezini temsil etmiyor. Ulusalcı hareket, Türkiye'nin marjinal kesimlerini temsil ediyor. Zaten bu nedenle de çok kolay bir şekilde tasfiye sürecine giriyorlar ve çok da fazla sahip çıkanları olmuyor. Ama ulusalcı hareket, merkezdeki birtakım hassasiyetleri kullanıyor. Yani şu var: Merkez, ülkenin bölünmesini istemez, ülkenin şeriat düzenine geçmesini istemez; ama aynı şekilde, merkezdeki insanlar, ülkenin bölünmesinin ve şeriata geçmesinin o kadar da mümkün bir şey olmadığını bilir. Şimdi böyle bir olay içerisindedeyiz; yani *“Ülke bölünmesin”* diyen insanlar, *“Ülke bölünüyor”*

pompasıyla, “Ülkeye şeriat gelmesin” diyenlere “Laiklik elden gidiyor” diye bastırarak, onları radikalize etmeye çalışıyorlar; ama bu radikalizasyon çok fazla değil.

Cumhuriyet mitingleri hakkında söylenen “Yukarıdakiler ve aşağıdakiler” benzetmesi çok önemlidir. Kürsüdeki konuşan, ajitasyon yapanlarla aşağıdaki insanların birtakım ortak noktaları olabilir; ama her konuda ortak olmadıklarını gördük. Aynı şekilde, Türkiye’de birçok insan, PKK’yı terörist görür, DTP’lileri teröristlerin yordakçısı görebilir vesaire; ama aynı zamanda da, bunun şu ya da bu şekilde bitirilmesini istiyor. O anlamda, DTP’ye yönelik operasyon hiç akıl kârı bir şey değil.

Bakın, merkezin medyası nedir; Hürriyet Gazetesidir, Milliyet Gazetesidir, Kanal D’dir. Oralarda, bayram yapan manşetler gördünüz mü? “DTP’lileri aldılar, hepsi PKK’lı çıktı” diye manşet gördünüz mü; yok. “Ne âlâkası var şimdi bunun?” diyorlar. Yani seçim yapılmış, Güneydoğu’nun büyük bir çoğunluğu bu insanlara oy vermiş. Artık realiteyse realite işte. Tam bunun ardından kalkıyorsunuz, üç genel başkanı, bilmem neyi içeri atıyorsunuz. Birazcık akıllı olan, bunun rüzgâra karşı olduğunu, akıntının bu yöne doğru olmadığını görür, buradan sonuç alınamayacağını görür.

Şöyle de düşünülebilir: Bu kişiler gerçekten PKK’yla DTP arasında koordinasyonu kuran kişiler olabilirler, mümkündür. PKK’nın silahsızlandırılması gibi bir amacınız varsa, bu kişileri pekala onun için kullanabilirsiniz. Bu bir imkandır da aynı zamanda. Ama siz, tam tersine, bardağın bir tarafını gösterip, “Bunlar terörle işbirliği yapıyorlar” dersiniz, kimse inanmaz buna, inanmıyorlar da zaten, hiçbir şekilde pazarlayamıyorlar. En liberal insanlar bile bundan rahatsızlıklarını alenen dile getirdiler.

Ben, NTV’ye yaptığımız program gereği, bütün köşe yazarlarını her gün okuyorum. Maalesef, böyle bir işim var. Bu operasyonu savunan, “Helal olsun, iyi oldu. Türkiye doğru yolda. Terör meselesi bu yöntemlerle çözülür” diyen tek bir köşe yazarı görmedim, bana gösteremezsiniz. En fanatikleri bile, en DTP karşıtları bile böyle demiyor.

Mesela şahsen ben, bu gidişle DTP’nin kapatılacağını sanmıyorum. Hele AKP kapatılmadıktan sonra, Anayasa Mahkemesi Başkanı’nın dün yaptığı konuşmalardan sonra, seçim sonuçlarından sonra, DTP’nin kapatılması giderek zorlaşıyor. Ama burada bir formül bulunması lazım. Türkiye, 22 Temmuzdan bu yana uzun bir süreyi boşuna harcadı. Hükümet, DTP’yle ilişki kurmadı, kurmaktan ka-

çındı vesaire. Cumhurbaşkanı bir anlamda istisnadır. Cumhurbaşkanı'nın, kısmi de olsa temasları vesaireleri oluyor; onun dışında yok. Bir an önce bu formülü bulmaları gerekiyor. Yeni Kabine revizyonu ile beraber, bu konuda umutlanmak mümkün.

53 kişiyi alırsınız, yerine 53 tane yeni koordinatör gelir. Bu, olmayacak bir şey değil ki hep böyle oluyor. “Siz, bu 53 kişiyi aldınız” diye, PKK’yla DTP’nin koordinasyonu bitti mi? Murat Karayılan, DTP’lilere bir şey söylemek istediği zaman söyleyemiyor mu şimdi? Böyle bir saçmalık olabilir mi? Yok, kendileri de biliyor. Mesela, Sabri Ok diye bir isim geçiyor operasyonda. Bu kişi, uzun süre PKK cezaevi sorumlusu olarak hapis yaptı, çıktıktan sonra askerlik yaptı vesaire. O, yasal olarak Türkiye’de kalacak ve bir nevi sözcü olacak bir isimdi. Adamı Türkiye’den gitmek zorunda bıraktılar. Şimdi de bütün bunların sorumlusu Sabri Ok. Ama ben biliyorum ki, Türkiye’deki bazı güvenlik bürokratları, “Keşke Sabri Ok gibi insanlar burada olsa da, onlar üzerinden birtakım şeyleri söyleyebilsek” diyorlar. O tür insanlar burada olmadığı zaman, kim üzerinden konuşuyorsunuz; Barzani, Talabani üzerinden konuşuyorsunuz. Halbuki o tür insanlar burada olsa, herkes de bilir, onun söylediği şey mesaj olur, bunu kullanırsınız. Türkiye, bunu sonuna kadar kıyarak yapamayacağını anladı. Orgeneral Başbuğ’un konuşması da bunu çok net bir şekilde gösteriyor.

Soru: *Konuşmanızın başında, AKP’nin geçmiş seçim başarısıyla günümüzde aldığı oy arasındaki değerlendirmenizde, batma noktasına doğru gittiği gibi birtakım ifadeler geçti. 4 ağır top üzerinden AKP’nin işaret ettiği siyasal simgelerin konumlandığını anlattınız. Bunlar, Abdullah Gül, Bülent Arınç, Cemil Çiçek ve Abdüllatif Şener. Abdüllatif Şener, komünist yüzüydü, sol yüzüydü diyelim. Abdullah Gül, Avrupa Birliği vizyonu olan bir kişiydi. Cemil Çiçek, milliyetçi yüzüydü. Ergenekon soruşturmasında da ismi geçiyor. Bülent Arınç ise, Erbakan sürecinden gelen bir kişiydi. Bir şekilde, bu 4 eğilimi Anavatan Partisi’nden bir şekilde miras aldığı gibi bir durum ortaya çıkıyordu ve yüzde 42 gibi bir oy oranı yakalamışlardı. Geçtiğimiz yerel seçimde aldıkları oy yüzde 40.1’e tekabül ediyor, il genel meclisi 40.1. Reel olarak baktığımızda, aradaki puan farkı yüzde 1.9’a tekabül ediyor.*

Ruşen Çakır: Neyle kıyaslıyorsunuz bunu?

Devam: Genel seçimlerle bu yerel seçimleri kıyasladığımda, arada böyle bir fark ortaya çıkıyor.

Ruşen Çakır: Genel seçimde yüzde 47 aldı.

Salondan: 2002.

Ruşen Çakır: 2004 yerel seçimlerini diyorsunuz. 2004 yerel seçimlerine göre, puan kaybı çok yüksek değil. Ancak, Başbakan şöyle söyledi, NTV'nin yayınında söyledi iki gün önce: “Belediye seçimlerinde kıstasımız 2004’tür, il genel meclisinde de kıstasımız 2007’dir.” Yani yüzde 41’le yüzde 47, iki ayrı çita belirledi. Düşüş 8-9 puan, yani hiç az değil. 1,5-2 yılda yaşanan düşüş bu.

Soru: İlk çıkış noktasına göre, geldiği noktanın çok altında olmadığını düşünüyorum. Ekonomik krizin etkisiyle, 1 milyon ilave işsiz olduğu bir ülkede... Çiftçileri sayarsanız, mevsimlik işçileri sayarsanız, 15-20 milyon çıkıyor. İlave 1 milyon işsizle, bu seçim sonuçlarının çok büyük bir başarısızlığa tekabül etmediğini düşünüyorum. Hatta muhalefet partilerinin de çok büyük bir başarı sağlamadığını düşünüyorum. DTP, geçen genel seçimlerde bağımsız adaylarla girmişti. Biliyorsunuz, Kürt seçmenler, isimlere oy verme konusunda çok yetenekli değiller, yani işaretleyemediler ve yüzde 3,5 gibi bir oya tekabül etti. Şimdi DTP’ye oy verdikleri için, yüzde 5,6’ya kadar çıkabildi bu oy. Başka şeyler de var tabii. MHP 2 puan arttırdı, CHP 3-4 puan arttırdı. Genç Parti’nin ve Doğru Yol Partisi’nin de dibe vurduğunu, iyice çöktüğünü de düşündüğümüzde, bu oyların bu şekilde dağıldığını görüyoruz. Çok büyük bir başarısızlık olduğunu düşünmüyorum; bunu belirtmek istedim. Sizce de böyle bir şey var mı, yok mu?

Ruşen Çakır: Böyle düşünenler var, ama Başbakan Erdoğan böyle düşünmüyor. Başbakan Erdoğan telaffuz etmese bile, başarısız olduklarını kabul ediyor. Ama seçimin hemen ardından, Hükümete yakın insanlar, bunun başarısızlık olmadığını filan söylediler. Böyle argümanlar eleştirilebilir; ama psikolojik olarak baktığımızda, bu Parti artık düşüştü. Bence çok büyük yenilgi bu ve daha büyük yenilgilere kapı aralayan bir yenilgi. Artık inişe geçti ve fellik fellik bunun nedenlerini araştırdıklarını biliyorum.

Eğer Ankara’da Kılıçdaroğlu olsaydı kazanırdı. İstanbul’da Kılıçdaroğlu, Gürsel Tekin’le beraber çok büyük bir başarı yakaladılar. CHP, ilk defa, seçimleri, siyaseti ciddiye aldığı anda, aslında potansiyelinin yüksek olduğunu gösterdi. Ama Ankara’da Murat Karayalçın çok büyük bir hayal kırıklığıdır. Belli ki, çok büyük bir yanlışlık olmuş Murat Karayalçın yerine herhangi birisi olsaydı, daha fazla oy alırdı diye düşünüyorum. Özellikle bir kadın aday olsaydı, kesinlikle daha fazla oy alırdı. Murat Karayalçın, hiçbir şey söylemedi. Ben bunu söyledim diye, bana çok kızar. Ama ben, gazeteci olarak mecburum, işim bu. Murat Karayalçın ne dedi; para dağıtmanın dışında hiçbir şey söylemedi, imaj da veremedi. Ama Kılıçdaroğlu’nun her yaptığı olay oldu. Kılıçdaroğlu, mütevazılığıyla, şunuyla bunuyla büyük bir ilgi yakaladı. İzmir, başlı başına büyük bir olaydı. İzmir’de Kocaoğlu’nun Priştina’dan daha yüksek alması çok büyük bir olaydır. Yani siyaseti ciddiye aldığınız zaman, buna önem verdiğiniz zaman bir şeyler yapabilirsiniz ve aslında CHP’nin potansiyeli hâlâ çok güçlü bir şekilde var.

Tabii, bir de şöyle bir şey var: CHP’nin bazı yerlerdeki oy artışlarında, kimi zaman MHP’nin oy artışlarında, AKP karşıtı seçmenin insiyaki olarak birleşmesi oldu. Mesela Balıkesir’de MHP’ye yöneldi oylar, AKP’yi devirdi. Balıkesir’in Bandırma’sında ya da Savaştepe’inde CHP’ye yöneldi MHP oyları. Mesela Antalya’da Demokrat Parti’nin, Doğru Yol Partisi’nin oyları CHP’ye yöneldi. Bu da bir olay. 2007 seçiminde ulusalcıların yapmaya çalıştığı şey vardı; “*Sağcılar bilmem neye, solcular bilmem neye*” ya da “*Birleşsin*” gibi. O, aslında zorlama bir şey. Yerel seçimde bu daha mümkün. Adaylar seçildiği için, kişilere oy verildiği için, bu daha mümkündür ve oldu. Bu, aslında çok öğretici bir şey. Buradan birtakım sonuçlar çıkarılabilir. Mesela Balıkesir’deki seçimle ilgili, MHP’li çok önemli birisiyle sohbet ediyorduk geçen gün; çok şaşırdığını, çünkü kendilerinin çok zayıf bir aday olduğunu asla inanmadığını söyledi. Yüzde 41 ya da 42 oy almış MHP. Adam, Partinin yöneticisi. “*Neye uğradığımı şaşırdım*” diyor. Nasıl oldu? Çünkü aşağıda bir şey var. AKP’den kaçışın olduğunu burada görüyorsunuz. Antalya’da oyu azalmadı, hatta arttı; ama açık arayla kaybetti, çünkü Doğru Yol Partisi’nin oyları CHP’ye geçti. Eğer bu bir malubiyet olmasaydı, Demokrat Parti’nin, Doğru Yol Partisi’nin oylarının bir kısmını o Parti kendi yanına çekebiliyordu ki, Menderes Türel gibi Demokrat Parti geleneğinden bir adamla çıkmış olmasına rağmen olmadı.

O anlamda, her bir yenilginin, Batı'daki yenilgi, Güneydoğu'daki yenilgi vesairesinin hepsinin ayrı ayrı okumalarının olabileceğini düşünüyorum; ama bu okuma sonucunda, sizin demin söylediğiniz, “*O var milliyetçi, o var şucu, o var bucu*” gibi bir görünüm vardı Partide. Sonra hepsi gitti, Tayyip Erdoğan tek başına çıktı. Tayyip Erdoğan diyor ki, “*Ben hem oyum, hem buyum, hem şuyum.*” Ama bir gün kalkıp, Kürtlere, “*Ya sev, ya terk et*” sözünü ettiği zaman Kürt kaçıyor, bir gün Ermeniler konusunda bir şey dediği zaman Türk milliyetçisi kaçıyor, laiklikle ilgili bir şey söylediği zaman da başka bir kesim kaçıyor. İşte orada, bu partinin Tayyip Erdoğan partisi olmasının bedelini ödüyor.

Soru: *Cemaat konusuna gelmeden önce kısa bir ek yapayım. Konsolidasyon kavramı çok konuşulmaya başlandı. “Oylar konsolide oldu” deniliyor. CHP, laiklik üzerinden topladığı oyları korudu, 2-3 puan ekledi. MHP aynı şekilde. Mevcut açılımlar, MHP’nin Alevi açılımı, AKP’nin Kürt açılımı, bu açılımların hiçbiri seçimde karşılık bulmadı. Sadece Kılıçdaroğlu, Karayalçın vesaire üzerinden, İstanbul’da ve Ankara’da 5-10 puan oynadığını görüyoruz.*

Cemaatle ilgili olarak da, Said Nursi risaleleri Kürtçe’dir, Arapça’dır ve beynelmilel bir dil kullanır. O döneme göre, mevcut İslami düşünürlere göre daha radikal, daha sert bir dil kullanır. Kemalizm’le çok büyük bir hesaplaşma içerisine girmiştir. Bugüne geldiğimizde, Fethullah Gülen hocanın ve cemaatinin tam böyle yapmadığını, takiyye dediğimiz şeyi yaptığını, daha çok arka planda işin altını oyduğunu, Atatürk’ü de simge olarak kullandığını görüyoruz. Çok fazla düzen karşıtı, sistem karşıtı değil de; sistem içinden bir mücadeleye zemini oluşturmaya çalıştıklarını görüyoruz. Geçmişte yaşanan Said Nursi’nin Kemalizm’le girdiği hesaplaşmada, beynelmilel bir dil, milliyetçi olmayan, Kürtleri de içine katan bir cemaat tasavvuru görürsünüz. Bugün daha milliyetçi bir söylem, daha Türk milliyetçisi bir yol izlediğini görüyoruz. Bu, aslında devletle içli dışlı olma pozisyonunu mu ima ediyor; yani aradığımız derin devletin bir kısmı da aslında bu Fethullah Gülen cemaati mi? Çünkü gayrimüslimler, Kürtler ve sosyalistler, valilik, kaymakamlık, subaylık, üstsubaylık konumlarına gelemiyorlar; ama cemaat içindekiler gelebiliyor. Bu, cemaatin devletle olan bağlantısıyla sonradan oluşan, aslında cemaatin de kendi kültürüne bir...

Ruşen Çakır: İsterseniz, burada duralım. Biraz karıştı. Sizin gördüğünüz şeyi ben görmüyorum. Kişisel olarak içinden gelmiyorum, hayatta böyle bir şeyim yoktur; ama bu konuları araştıran birisi olarak... Said Nursi'yi, Türkiye'de, Cumhuriyet tarihinde en önemli şahsiyetlerden birisi olarak görürüm. Sıralama yapmaya gerek yok; ama bence önemli bir şahsiyettir, çok değerli bir şahsiyettir. Sadece önemi vurgulamak anlamında değil, sevdiğim de birisidir; ama Fethullah Gülen böyle birisi değildir. Fethullah Gülen, benim gibi bir insanın sevebileceği bir insan değil. Çünkü Said Nursi açık bir insandır. Türkiye'de sürgünler yaşadı, bilmem ne yaptı; ama her şeyini açık yapıyordu, her şeyi açıktı, yazıp çiziyordu ve yazdıklarında da dolandırmadan, doğrudan söylüyordu. Onun Kürtlüğünü hatırlattınız. Kürt olabilir, ama gerçekten de Türk-Kürt kardeşliğini bir şekilde yürüten birisiydi. Ama Fethullah Gülen Türk milliyetçisiydi. Şimdi biraz değiştiriyor gibi.

Said Nursi'yle Fethullah Gülen'i aynı anda anmanın bile bir yerden sonra çok doğru olmadığını düşünenlerdenim. Said Nursi bugün yaşasaydı, herhalde Fethullah Gülen'i çok ciddi bir şekilde eleştirirdi. Çünkü o, Said Nursi'den gelen bir hareket olmakla beraber, özellikle kendisinin Nurculuktan geldiğini özel olarak gizlemeye çalışan bir harekettir. Arada çok büyük farklar olduğunu düşünüyorum. Ama şöyle söyleyeyim: Nurculuğun Kemalizm'le olan hesaplaşması çok abartıldı. O da ayrı bir husus, onlara girmeyelim. Ama şunu söyleyeyim: Bugün Türkiye'de Said Nursi çizgisinde Nurculuk yapmaya çalışan grupların etkisi giderek marjinalleşiyor, ama hâlâ varlar. O insanlara gittiğiniz zaman, çok rahat bir şekilde... Ki, toplantılarına gidebilirim, kendilerine ulaşabilirim ve çok açık insanlardır. 12 Eylül Anayasasına açıktan karşı çıkmış ender gruplardandır ve o yüzden başlarına çok şey gelmiştir, hapis yatmışlardır ve demokrasi demişlerdir. Ama öteki taraftan, Fethullah Gülen Cemaatinin demokrasi uğruna yaptığı herhangi bir şey yoktur.

Mesela Türkiye Nurcularının kitaplarına baktığınız zaman, demokrasi lafını sıkça kullanıldığını görürsünüz. Fethullah Gülen'in konuşmalarında, yazılarında, hele 2000'lere gelene kadarki konuşmalarında demokrasi lafı yoktur. O anlamda, öyle bir not düşelim.

Soru: *Deminden beri konuşuyoruz, Türkiye'de güçler olduğunu söylüyoruz; Cemaatler, Ordu, Ergenekon yanlıları, ulusalcılar gibi. Oysa Türkiye'de son 5 -10 yıldır tartışılmayan, konuşulmayan bir şey*

var; emekçileri hangi güç savunuyor Türkiye’de? Yani çalışanların hakları alınıyor ellerinden, sendikasıylaştırılıyorlar. Sosyal demokrat olduğunu iddia eden bir parti var; ulusalcılık çizgisinde, laiklik çizgisinde siyaset yapıyor ve Türkiye’de, kendine göre başarılı sayılabilecek sonuçlar elde ediyor. Sosyalist olduğunu iddia eden küçük partiler de zaten bu kişilerle diyalog kuramıyorlar, kurmuyorlar.

Bu anlamda siz, emekçilerin ya da varoşlarda yaşayan insanların, bu saydığınız güçlerin neresinde olduğunu görüyorsunuz?

Ruşen Çakır: Şu anda ya da başka bir zaman, ÖDP’nin burada bir toplantısı varmış; orada herhalde bunları tartışıyorlardır. Bu bir yara, yani bunun çözümünün ne olduğunu bilmiyorum. Kendimce birtakım şeylerim var, ama bilemiyorum. Sol yok Türkiye’de. Sol, iyice devre dışı kalıyor ya da savruluyor. Mesela bugün, ulusalcı saflarda sol olduğu iddiasında olan insanlar var; bazı eski arkadaşlarımı görüyorum. Bazılarının AKP kuyrukçuluğu yaptığını görüyorsunuz. Mesela Nabi Yağcı’yla geçen gün röportaj yapmışlar, “*Seçim sonuçlarından dehşete düştüm*” diyor. Sana ne oluyor? Yani sen, Tayyip Erdoğan mısın, sana ne oluyor, niye dehşete düşüyorsun? Bunlar geçmişte de böyleydi; geçmişte de bir başka şeyin kuyruğuna takılırlardı. Böyle insanlar da var. Kendi başına, kendi kimliğiyle, dik duruşuyla, bu iktidar çatışmalarında taraf olmayan ve dediğiniz gibi, emeğin ya da yoksulun, yoksunun hakkını savunabilecek bir sol bugün yok.

Mesela sol adına ortaya çıkan birtakım grupların Ergenekon’da sergilediği her iki uçta da tavırlar var; her iki uçtaki tavır da beni çok rahatsız ediyor şahsen. Kimisi Ergenekon soruşturmasının tamamen yanlış olduğunu savunuyor; kimisi de yanlışlarını hiçbir şekilde görmeden, ona angaje olmuş durumda. Ama sonra Türkan Saylan olayında olduğu gibi, sonuna kadar gazı basmış olan arkadaşlar çok kötü duvara tosladılar. Öteki tarafta “*Yok*” diyenler de, her bulunan silah ve cephanede duvara tosluyorlar. Yani burada solun, laiklik tartışmasında, Ergenekon tartışmasında, Kürt meselesinde vesairede kendi kimliğini, duruşunu sergileyebilmesi lazım. Böyle bir yer de yok, kişiler de kalmadı; yani kişiler de ya etkisizleştiler, ya sessizleştiler ya da bir yerlere angaje olup kendilerini yok ettiler. Bu anlamda, çok umutlu bir noktada olduğumuzu söyleyemem.

Ancak, şöyle bir şey var: Taraf olmak yanlış anlaşılıyor. Ben, bu saydıklarına taraf değilim; ama demokrasiden, özgürlüklerden ve emekten yana taraf olduğumu düşünüyorum. Ama bundan yana taraf

olmak demek, Ergenekon'da şu ya da bu tarafı tutmak anlamına gelmez. Bundan yana taraf olmak demek, Genelkurmay-Fethullah Gülen çatışmasında şunu ya da bunu desteklemek anlamına gelmez. Burada önemli olan, sizin bütün bunları iyice okuyup, buralardaki doğruları ve yanlışları topluma anlatarak, insanlarda belli bir bilincin uyanmasını ve aslında bu savaşların, bu çatışmaların bir iktidar savaşı olduğunu; çıkarların, bu ikisinden birisi olmayıp, ortada bir yerlerde olduğunu insanlara gösterebilmektir.

Taraf olmak çok cicili bir şey oluyor. “*Sen hangi taraftansın? Darbeci misin, bilmem ne misin?*” Bunların hepsine gülüp geçmek lazım. Ama şöyle şeyler oluyor: Darbelere karşı çıktığınız için, sizi birtakım arkadaşlarınız ya da kendini solda tanımlayanlar arayıp, “*Peki, sivil darbeye ne diyorsun?*” diyorlar. Böyle bir şey yok. Böyle ikilemlere sokulmaktan kaçınmak gerekiyor, kendi gündemimizi kendimizin yaratabilmesi gerekiyor. Ben, Ergenekon savcısıyla Ergenekon avukatından birisi olmak zorunda değilim, ama şunu da biliyorum: Burada evrensel hukuk ilkelerinin uygulanmasını savunuyorum ve sonuna kadar gidilmesini savunuyorum. Bu gösterilen muameleleri eleştiriyorum, ama hiçbir zaman da hiç kimseye kefil olmuyorum; çünkü biliyorum ki, bunların içinde birçok insan demokrasi düşmanı, emek düşmanı, şu düşmanı, bu düşmanı. Yani kendini solda tanımlayanlar dahil, özellikle de onlar. Şu anda cezaevinde solcu olduğu iddiasıyla Ergenekon’dan tutuklu olanların çoğunun gerçekte başka bir şey olduğunu düşünüyorum; yani onların solu benim anladığım sol değil.

Sonuç olarak, sol için söylenmesi zor; ama en azından herkesin kendi vicdanını aklaması lazım. Bu kaotik ortamda, bu kirli savaş ortamında; laiklik alanında, Kürt meselesi alanında, değişik konularda yaşanan bu kirli savaşların içerisinde kirlenmeden durabilmek lazım. Kirlenmeden durabilmenin yolu da, herkese mesafeli olmak. Yani buradaki çatışan aktörlerin hiçbirisi benim kendimi özleştirebileceğim insanlar değil hiçbir konuda. PKK dahil, cemaatler dahil, asker dahil, AKP dahil, CHP dahil, bunların hiçbirini kendimi özdeşleştirebileceğim yerler olarak görmediğim için, kendini yalnız hissediyorsun; ama bir yerde, kendinizi yalnız hissetmeniz, suçlu hissetmekten daha iyi olabilir.

Soru: *Biraz önce ifade ettiğiniz şeye kendini çok yakın hisseden bir topluluk var Türkiye’de; yani her iki sekte gruba da belli mesafede*

durun ve kamuoyu araştırmalarında da bunların kararsızlar olarak görüldüğü bir büyük kitle var. Bu yeni süreçte, AKP'nin erimesi, ulusalcı diye tanımladığımız birimlerin öbikleştiği siyasi oluşumların dışında yeni bir şey görüyor musunuz? Hayalci ya da ütöpik birtakım şeylerle değil de, somut şeylerle açıklayabilir miyiz bunu? Yani "Önümüzdeki 10 yıl, Türkiye başka bir siyasi oluşuma gebedir ve bu da şu şu aşamalarla, şöyle şöyle gerçekleştirilebilir" diye bir şey söyleyebilir miyiz?

Ruşen Çakır: Yıllardır sorulur bu. Şu aşamada çok fazla iyimser olduğumu söyleyemem; ama açık söylemek gerekirse, bugünün verili koşullarında, beni kişisel olarak heyecanlandıran tek kişi Kılıçdaroğlu'dur. Kılıçdaroğlu, ilk defa, "Bir solcu böyle olur" dedikten bir profil olarak karşımıza çıktı. Benim gözümde solcudur. Sosyal demokrat ya da başka bir şey, hiç önemli değil; solcudur. Çünkü kendilerine sosyalist, komünist deyip, sosyal demokrat bile olamayanların bol olduğu bir ülkede... Yani en azından solun birtakım değerleri var; açıklık, temizlik, dürüstlük, dik durmak, eğilmemek vesaire gibi değerleri seslendiriyor. Yani onun AKP'lilerle yaptığı tartışmaların hepsinde gurur duydum. Bunu bize çok kişi yaşatamadı. Ama Kılıçdaroğlu ne olur, bilmiyorum. Umutlu olmak istiyorum. İnşallah, onun gibi insanlar daha önce çıkar. Lider olmasını filan kastetmiyorum. Daha önce çıkar; yani siyaseti gerçekten ciddi bir şekilde yapan, dersini çalışarak yapan insanlar öne çıkar.

Onun kadar olmasa bile, Gürsel Tekin de başarılı bir isim. Mehmet Sevigen vesaire türü siyasetçiler yerine, Mustafa Sarıgül gibi şarlatanlar yerine, bu tür insanların çıkması durumunda, oralarda belki bir şeyler olabilir. Ama unutmayın, şöyle şeyler de var: Siyaset olarak tamamen farklı olmama rağmen, Devlet Bahçeli gibi bir adamın MHP'nin başında olmasının, Türkiye için ne kadar hayırlı olduğunu da bir düşünürsek... Bu hareketi sokağa taşıtmadı, sokaktan içeriye doğru çekmeye çalıştı, ulusalcıların sarkmasını engelledi, Kürt meselesinde yaşanabilecek çatışmaları engelledi. Bunlar çok önemlidir. Mesela MHP'nin başına bir ara Ümit Özdağ'ı getirmeye çalıştılar. Sonra Ergenekon sürecinde de adı geçti. Bunları da görmek lazım.

Şahsen benim düşündüğüm, Türkiye'de siyasi yelpaze belli. DTP'si, MHP'si, Saadet Partisi... Mesela Saadet Partisi'nin başında Numan Kurtulmuş gibi medeni bir insanın olması çok iyi bir şey. O eski yaşlıların yerine, konuşabileceğiniz, sizinle burada bir-iki saat

konuşabilecek birisidir kendisi. Gayet medeni, gayet açık birisidir. Böyle iyileşmelere de bakmak lazım. Yani yeni bir oluşum olmayabilir, ama var olan oluşumlar biraz daha iyileşse; mesela MHP, Bahçeli sonrasında o potansiyeli kötü yerlere kullanabilecek insanların eline geçmese... Böyle temennilerde bulunmakla yetinebiliriz belki.

Soru: *Arkadaşım, emekçilerin neden tam bir savunucusu veya onları temsil edecek bir kesimin olmadığını sordu. Ben Güneydoğuluyum, ama İzmir’de büyüdüm. İzmir’de çok güzel bir oy potansiyeli yakaladı CHP, ama Konya’da da yüzde 70 aldı. Biraz eskilere gidersek, kutuplaşmalar keskinleşiyor gibi görünüyor. İzmir’de, belki kıyılarda alıyor oyları CHP, ama Anadolu’nun içerisinde müthiş bir karmaşa var. Emekçi kesimi temsil edebilecek TKP, ÖDP, EMEP, sosyalist partiler, aldıkları oylara baktığımız zaman... Acaba hepsi CHP’ye mi attı oylarını, apolitize mi oldu? Bu anlamda, Türkiye’nin gidişi bence çok iyi değil; ama sizin düşüncenizi almak istiyorum.*

Biz, daha önce, “Oligarşik iktidar var, diktatörlük var” dedüğümüz zaman, bizi tutukluyorlardı. Bir gün bir orgeneral, eski Genelkurmay Başkanı Doğan Güreş, üniversitede gençlerle sohbet ederken, “Demokrasi yok ki Türkiye’de, oligarşik diktatörlük var” dedi. Bunu duyduğumda, “Biz neyin mücadelesini verdik?” dedim.

Ruşen Çakır: Fena bir şeyin mücadelesini vermedik. Eğer bugün kalkıp birileri oligarşi diyorsa, birileri sivil toplum diyorsa, birileri başka şeyler diyorsa, insan hakları diyorsa... Türkiye’de, insan hakları denildiği zaman neler yapılıyordu, biliyorsunuz. “Kahrolsun insan hakları” diye polisler yürüyüş yaptığında alkışlanıyorlardı. Şimdi herkes ağzını “İnsan hakları” diye açıyor. Bunlar Türkiye’de solun getirdiği şeylerdir. Ama Türkiye’de kendini sosyalist sol olarak tanımlayan partiler, hareketler belli bir kesimin, etkinliğin ötesine geçemiyorlarsa, bu, büyük ölçüde onların kendi meseleleridir.

Ben, Anadolu’ya çok giderim. ÖDP’yi filan ziyaret ettim Kayseri’de, şurada burada. Oralar tam bir dramdır, trajedidir hatta. Herkes birbirini tanıyor, 5–10 kişiden ibaret yapılar, mecburiyetten yürüyen ilişkiler vesaire. Bunu aşamıyor. Ama işin ilginç tarafı, İç Anadolu’da, Doğu Anadolu’da artık CHP de böyle olmaya başladı; yani bir kulübe dönüşmeye başladı. Siyasi parti dediğin zaman, oraların dolup taşması gerekir; ama yok.

Şöyle bir şeyi kaçırdı Türkiye’de sol: Sünni muhafazakâr ke-

simlerden iyice kopuyor. Mesela Karadeniz, bir zamanlar çok güçlüydü, şimdi çok zayıflıyor. Buralarda bir şeyler kaçıp gitti. Yeniden toparlanır mı, çok emin değilim.

Soru: *Yani bu kadar ezilmeye rağmen, bu kadar ezikliği yaşamaya rağmen, emekçilerin adı yok. Bu kadar ezilmeye rağmen neden potansiyel oluşmuyor, onu öğrenmek istiyorum.*

Ruşen Çakır: Her şeye rağmen, Türkiye’de kültürel iktidar hâlâ soldadır. Sanatçı, yazar-çizer diye ismi geçen insanların büyük bir çoğunluğu hâlâ solla bilinen insanlardır. İslamcılık vesairenin yazar-çizeri, sanatçısı, entelektüeli yok. Saysanız, ortada iki-üç tane isim var, onların da değerleri tartışılır. Hâlâ bunu kıramadılar. Belki cipten yiyor sol, ama epey bir şey getirdi. En kötü zamanlarında, en zor zamanlarında bile çok önemli açılımlar yaptı ve yapıyor.

Bence sorun şu: Türkiye’deki sol, şu anda kendini sol olarak tanımlayan kesimler değişime ayak uyduramadıkları için, hâlâ çok geriye bakarak konuştukları için, yeni şeyleri açamıyorlar. Halbuki Türkiye’nin tıkanıklıklarını açabilecek olan yine soldur. Mesela Avrupa Birliği konusunda, Türkiye’de sol hiçbir şey söyleyemiyor. Kürt meselesi konusunda, Türkiye’de sosyalist sol hiçbir şey söyleyemiyor. Bunu terk etti, DTP ya da PKK çizgisiyle devlet arasında bir yere terk etti. Kendisinin söylediği şeyler nahif kalıyor, etkili olamıyor; söylese bile onu duyurabilecek kanalları olamıyor.

Mesela biz, televizyona filan konuk çağırıyoruz şunu bunu tartışsın diye. Soldan insanlar çağırduğunuz zaman, bazı insanlar, adı bilinen insanlar, aynı şeyleri tekrarlayan, ilginç şeyler söyleyemeyen insanlar olarak karşımıza çıkıyor. Böyle bir kendini yenileyememe hali var. Gençleşemedi, hâlâ bilmem kaç yaşındaki insanlar ortada. Grup liderleri filan iyi kötü yerlerini tutmaya çalışıyorlar, yeni isimler çıkamıyor. Böyle bir sorun var ve bu kolay kolay da aşılacağına benzemiyor.

Soru: *Anadolu’ya baktığımızda, CHP’nin Batı’da aldığı oyun ötesinde, AKP’nin, MHP’nin, Saadet Partisi’nin ve Büyük Birlik Partisi’nin oylarını şöyle bir kümülatif olarak denklediğimizde, yüzde 80’lere varan bir oranı tutuyor. Bu da Anadolu’nun giderek muhafazakâr bir noktaya doğru hızla gittiğini gösteriyor.*

Solun elbette Türkiye’de geçmişten günümüze kadar nitelik olarak bir ağırlığı var; yani sol, nicelik olarak istediğimiz bir nokta-

da değil. Ama solu görmezden gelerek, solun her konuda söylediklerini kulak ardı ederek, Türkiye’de iktidar olmanın veya yönetmenin çok da kolay olmadığını biliyoruz.

Benim takıldığım nokta şu: Türkiye’de solu genel anlamıyla çizdiğimizde, ulusalcılığa kaçan bir kanat var, enternasyonal anlamda varlığını sürdürmeye çalışan sol var. Bu solun bu ülkede Kürtlerle ilgili söylediği çok önemli şeyler var, Alevilerle ilgili söylediği çok önemli şeyler var; onların taleplerini sürekli dile getirmeye çalışıyor. Bunları dile getirirken de emek eksenli dile getirmeye çalıştığı için, doğal olarak emek eksenli politikalardan rahatsız olanların -ki, özür dileyerek söylüyorum, ama bir gerçeklik bu- günümüzde çok önemli olan medyada yer aldığını göremiyoruz. Tabii, burada bunu propaganda anlamıyla söylemiyorum; hayatın gerçekliği bu. İnaniyorum ki, sol yenilindikçe, kendisini dünyaya entegre etmeye çalışıp, gelişen dünya koşulları içerisinde var olan yerini yeni baştan gözden geçirdikçe, çok şey yapabilecek noktada.

Günümüzde, krizin hangi boyutta neyi götürdüğüne biraz önce siz de değindiniz. Yüzde 20’lere varan bir işsizlik var. Bu konuda sokakta olması gereken sol, ne yazık ki kendi labirentlerinde kendi sorunlarını iç dünyasında çözmeye çalışan, onun kavgasını sürdüren bir noktada. Umarım, kısa bir sürede bunu aşarız.

Bu anlamda, biraz daha farklı bir noktadan baktığınızda, sizin söyleyecek şeyleriniz var mı, gözlemleriniz var mı?

Ruşen Çakır: Gelip gelip aynı şeyleri söylüyoruz. Herkes kendinden mesuldür. Ben kendimi bildim bileli solcuym, 14 yaşından beri solcuym. Ben, solculuk yapmaya çalışıyorum. Ben, yaptığı işle buna katkıda bulunmaya çalışan bir adamım; ama tabii, birtakım sol merkezlerin vesairelerin pek sevdiği birisi olmadığımı da biliyorum. Ama herkes kendinden mesuldür. Ben bunu yapmaya çalışıyorum. Herkes iyi bildiği işi yaparsa ve bunu yaparken de solcu olma nedenlerini hatırlayarak yaparsa -yani halktan yana olmak, doğrudan yana olmak, ezilenden yana olmak gibi- bu bir şeyleri getirebilir. Yoksa “*Filan örgütle filan örgüt birleşecek, şununla şu bilmem ne yapacak*” gibi şeyleri ben bırakalı çok oldu. Başkaları sürdürebilir bunu, ama buralardan bir şey çıkmadığını gördüm. Örgütlü anlamda bir şey çıkabileceğini sanmıyorum. Yapabilen varsa yapsın. İnşallah mahcup ederler beni, ama sanmıyorum. Çünkü oralara harcanan enerjiler, zamanlar tüketimden başka bir şeye yol açmıyor; kendini tüketmek,

enerjini tüketmek, birbirini tüketmekten başka bir sonuca yol açmıyor. Açmadığı gibi birçok insanın kopmasına, başka yerlere savrulmalarına yol açıyor.

Sivil toplum örgütleri anlamında birtakım yerlerde, yaptığı işte iyi olarak, bulunduğu çevrede insanlara anlatarak etkili olmanın daha iyi olacağını düşünüyorum ve böyle yapan insanlar da zaten birbirlerini bir şekilde buluyorlar. Bunun bilmem ne çatısı altında olması gerekmez; bu insanlar birbirlerini çok âlâkasız yerlerde, bir yerel seçimde bir adayın etrafında, bir başka yerde bir muhtarın etrafında vesairede zaten buluyorlar. Bir küçük derneğin etrafında insanlar bir araya gelip, insanlar bir faaliyette bunu yapıyorlar zaten. Büyük laflar eden insanların büyük bir kısmını artık kimse dinlemiyor. Hepiniz biliyorsunuz; isimler de ortada, örgütler de ortada. Onlarla artık bir yere gidildiğini sanmıyorum. Şahsen ben böyle görüyorum. Ben kendimi değil de, kendi solculuğumu kurtarmaya çalışıyorum. Başkalarına da önerebileceğim budur.

Soru: *Arkadaşımız çok güzel bir gazetecilik yaptı. Provoke ederek, sizin solcu olduğunuzu öğrendik.*

Ruşen Çakır: Ben, hiçbir zaman gizleyen birisi değilim, yani öyle tavrım yoktur. Mecbur kalmadıkça söylemem. Yıllardır İslamcılar beni toplantılara çağırdılar ve bana şunu sordular: “Siz, inanıyor musunuz, inanmıyor musunuz?” Ben, hiçbir zaman bu sorunun cevabını vermedim; çünkü sizin bütün söylediklerinizi o cevaba bakarak değerlendireceklerdir. Halbuki ben, orada bir şey anlatıyorum ve onu mümkün olduğu kadar objektif bir şekilde algılamalarını istiyorum. Burada olay sol içi bir şeye geldiği için söyledim; yoksa ben, solculuğumu gizleyen birisi değilim. Özellikle de kendimi İslamcı gibi sunmaya çalışmadım. Allah şahidimdir diyeyim. Gazetecilik yaparken, hiçbir zaman insanlara yaranmak için birşey yapmadım. Bir tek, Pakistan’da çok önemli bir radikal İslamcıyla röportaj yapmam gerekiyordu; adam, beni önce cuma namazına götürdü, mecburen biz de cemaate uyarak namaz kılmak zorunda kaldık orada. “Kılmıyorum” filan desem, büyük bir ihtimalle konuşmayacaktı adam. Onun için, böyle bir günahım dışında bir şey yoktur.

Soru: *Benim sorum şununla ilgili: 2003’ten itibaren dünyada, finans sektöründe büyük bir balon şişti ve bu finans sektöründeki finansal*

kaynaklardan herkes nasibini aldı. Tabii, buna bağlı olarak cemaatler de büyük bağışlar topladılar, yurtlar kurdular, etkinliklerini artırdılar. Ama önümüzdeki birkaç yıl içinde bu trend tamamen tersine dönmüş olacak. Hatta Sabah Grubuna alanlar bu işten çok büyük zarar da ettiler. 1 milyar dolara aldıkları değer, belki şu anda 100 milyon dolardır, 200 milyon dolardır. Yani bu trendler tersine döndüğünde, bu cemaatlerin kaynakları da bir bakıma tıkanacak. Çünkü cemaatler her ne kadar dini kullansalar da, inançları kullansalar da, onların esas kullandıkları şey maddi güçtür, finans gücüdür. Acaba bu son gelişmeler, patlayan balon nasıl etki eder?

Ruşen Çakır: Evet, çok önemli bir noktaya parmak bastınız. Gerçekten bu işin içerisindeki para trafiğini durdurduğunuz zaman birçok şey durur. Mesela, öğrenciye burs veriyorlar. Bursu nereden alıyorlar; zenginlerden alıyorlar. Zengin nereden alıyor; para kazanıyor da alıyor. Ekonominin küçüldüğü, insanların işçi çıkardığı yerde, cemaate olan bağışlar filan da otomatik olarak azalacak. Cemaatler kendileri zaten birtakım ticari faaliyetler yürütüyorlar. Televizyonu var, şunu var, bunu var, şirketi var. Ekonomideki küçülme onları da etkiliyor. Bu, kaçınılmaz olarak cemaatleri de küçülecek.

Bu, sadece ve sadece dini temelli yürüyen bir hareket olsa, bunlardan etkilenmez. Hatta tam tersine, ekonomik kriz arttıkça, bunların güçlenmeleri gerekir. Ama burada söz konusu olan, şirketleşmiş cemaatlerin bu krizden etkilenmemesi imkânsız. Büyük bir ihtimalle büyük şekilde etkilenecekler ve etkilenmeye de başladılar. Bunun yansımalarını henüz görmeye başlamadık; ama eğer dikkatli birtakım gözlemciler, araştıranlar vesaire varsa, bunu göreceklerdir. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'ni kontrol edebiliyorsunuz, çünkü hesapları var; ama cemaati kontrol edemiyorsunuz. Kaç öğrenciye burs veriyor, bilmiyoruz. Binlerce diyorlar. Neye göre, bilmiyorum. Ortada hesap kitap yok. Keşke bunlar yasallaşsa ve gözüксе. Ama büyük bir ihtimalle birtakım evleri, yurtları kapanır, okullarda sorunlar çıkabilir vesaire. Bunlar kaçınılmazdır; çünkü kriz çok ciddi ve krizden bunlar da gerçekten etkilenecek.

Soru: *Burger King'de "İçim" ayrıntı aldım. "Ülker İçim" yazmıyor du ve altında da Burger King logosunu gördüm. Ekonomik kaygıdan dolayı, İslamcı ürünleri tüketmemeye çalışıyor belli bir kesim. Böyle bir şey yapmış olabilirler mi acaba, dikkatinizi çekti mi?*

Ruşen Çakır: Bence, Ülker'e İslamcı muamelesi yapmaktan vazgeçsek iyi olur. Ülker, bir dünya şirketi olmuş. İçlerinde muhafazakâr adamlar olabilir, ama o tür şeylerin üzerinden çok fazla tartışmanın gereği yok. Yani o başka bir şey.

Soru: CHP'nin önünde Deniz Baykal bir engel midir? Bu seçimlerden sonra, Kemal Kılıçdaroğlu'nun CHP'nin başına geçmesi ve Gürsel Tekin'in etkili bir konuma gelmesi konuları gündeme geldi biliyorsunuz. Deniz Baykal gitmeli midir CHP'nin başından, yeni bir aday mı çıkmalıdır?

Ruşen Çakır: Bu, beni birinci derecede ilgilendiren bir konu değil; ama demin Kılıçdaroğlu'ndan bahsettiğim için, şöyle söyleyebilirim: CHP'nin, önümüzdeki seçime Kılıçdaroğlu liderliğinde girmesi daha başarılı olmasını getirebilir. Ama Kılıçdaroğlu, bunu Deniz Baykal'ın onayı ve icazetiyle ancak yapabilir. Böyle bir noktaya gelir mi? Bence, imkânsız değil. Yani Deniz Baykal kendisi geri çekilip, Kılıçdaroğlu'nu böyle bir şey yaparsa, çok olağanüstü bir şey olur. Olur mu, çok emin değilim; olmayabilir de.

Baykal'ı savunmak zor, Baykal'ı savunmak durumunda değilim zaten; ama Baykal, acayip bir insan, değişik bir insan. Yakından konuştuğunuz zaman, yani konuştuğumuz gibi konuşsa, siyasette çok farklı olur. Onun bir resmi görüşü, bir de kendi görüşü var. Mesela Baykal'ın birçok şeyinden çok rahatsız oluyorum, ama bazı şeyleri de doğru çıkıyor. Mesela bu seçimde, sizin söylediğiniz gibi, CHP başarılıdır bence. Çok büyük başarı göstermemiş olabilir, ama başarılıdır. Normalde, CHP'nin oyunun azalması lazım; ama azalmadı. Bunu, Baykal'ı olumlamak anlamında söylemiyorum; ama böyle bir kayıtsız şartsız Baykal düşmanlığının da bir anlamı olmadığını düşünüyorum. Çünkü hakikaten, CHP Baykal. Öyle bir şey yapmış ki o Partiyi, Baykal giderse, o Parti ne olur, düşünemiyorum bile. Eğer onun denetiminde bir Kılıçdaroğlu ya da bir başka isme geçiş, makul bir isme geçiş olursa, belki CHP daha fazla etkin olabilir.

Soru: Muhsin Yazıcıoğlu'nun, Mayıs ayında bazı gazetecilerle bir toplantı organize etmeye çalıştığı söylendi. Siz de davet edildiniz mi, bilmiyorum.

Ruşen Çakır: Hayır, davet almadım.

Soru: *Ölümü komplodur, değildir, orası çok önemli değil; ama yeni dönemde BBP, Ergenekon için sokağa çıkarılabilecek bir potansiyele sahip bir kitle midir?*

Muhsin Yazıcıoğlu'nun, Hırant Dink cinayeti sonrası söylediği rivayet edilen bir cümlesi var; "Birileri bizim toprağı bizden habersiz işlemiş" şeklinde. Ergenekon'la BBP'nin da ilişkisi hakkında bilginiz var mı?

Ruşen Çakır: Bunlar derin meseleler. Onun için, çok dikkatsizce laf etmekten çekinirim. Ben, onun komploya filan kurban gittiğini sanmıyorum. O, eceliyle, kaza sonucu öldü. O yapacağı toplantının da çok önemli olduğunu sanmıyorum. O, kendi hakkında oluşan imajı birazcık düzeltmek için yapmayı düşündüğü bir şeydi. Arada sırada öyle şeyler denemiştir. Muhsin Yazıcıoğlu, dönem dönem sivilleşir, dönem dönem devletleşirdi. Ama hiçbir şey olmadı, onun Partisi zaten ondan ibaret bir Partiydi ve Partide de bundan sonra etkisi kalmayacaktır. Alperen Ocakları denilen yer çok güçlü değildi zaten, yani bir ülkü ocaklarıyla filan kıyaslanamaz. Onlar ne olur, çok bilmiyorum. Açıkçası, çok da fazla merak etmiyorum. Siz de fazla üzerinde düşünmeseniz, bir şey kaybetmezsiniz.

